

Unitárius Közlöny

Kolozsvár, 1888–1948/1990. 17. (77.) évf.

7. szám. 2007 július

Ára: 1 lej, előfizetőknek: 0,70 lej

A test kenyerere

Ki tudná megmondani, meddig látott el a hullámzó gabonaföldeken vagy a duzzadt szőlőgerezdeket ígérő dombháton a zoltáros szeme (vagy a lélek tájait fürkészte talán?), amikor Isten teremtő hatalmáról ekképpen énekelt: „Megöntözöd onnan fentről a hegyeket, alkotásaid gyümölcseivel jól tartod a földet. Fűvet sarjasztasz az állatoknak, növényeket a földművelő embernek, hogy kenyeret termeljen a földből, és bort, ami felvidítja az ember szívét, és ragyogóbbá teszi arcát az olajnál, a kenyér pedig erősíti az ember szívét. Jólaknak az Úr fái is, a Libanon cédrusai, melyeket ő ültetett.” (Zsolt 104,13–16)

Akiknek nem áldás, csak bolti áru a kenyér, és ellenőrizhetetlen vegyszerek mimelik bora zamátát, még azoknak is eláll a szavuk olykor, ha közvetlen közelükben látják azt a bőséget, amellyel a természet – és hívő emberek értékrendjében Isten maga – gondot visel tápláltságunkra. Aki meg nap nap után látja, hogyan készül a betevő falat, miként *alakul át* eledellé földből, fűből, zöldségből, gyümölcsből, baromállatból vagy halból, az talán többet tud a kérésről és a háláról is, mint aki vonalkódos zacskóban teszi bevásárlókosarába a betevőt. Tudomásul kell vennünk: aki közelebb van a természethez, talán még a gondviselésről is jobban „értésül”.

Az ember, mert összefüggő szórta-karó, tollruha vagy pikkelyek nem védik a természet viszontagságaitól, kultúrával vette körül magát. De kultúrájával egyidős felismerése, hogy önmaga erejéből képtelen fenntartani ezt a jótékony „pajzst”; (agri)kultúrájához is természetfölötti segítségre van szüksége. Amióta csak esztét használja, az ember belátja, hogy kedvében kell járnia annak a hatalomnak, amely magasan fölötte áll: áldozatokat mutat be, terménye, állata legjavát adja oda, hogy kieszközölje, kiesdje a kedvező időt, szelet, esőt, a csapások távolmaradá-

sát. Végző soron a vallásosság egyik „alapelménye”, hogy a kérés és a megelőlegezett hála – összefoglaló néven a bizalom – a természetfölötti hatalommal kötött szövetség alapja.

A korai keresztények is hamar belátták, hogy a végidők beteljesülését nem

tás hónapjában tetőzik. A kenyérgabona betakarítását számos vidékünkön ma is imával, kalapemeléssel kezdik. Az aratás kezdete, július 2-a egyházi ünnepnap is volt Magyarország-szerte: „Sarlós Boldogasszony” napján szokás volt az aratás kezdésének szertartásos körítése, hogy azután másnap ténylegesen is hozzáfogjanak a munkához. A kaszákat, villákat e napon a templom falához támasztották. E lelki-szellemi ráhangolódáson túl persze számos olyan népszokás is kialakult,

Aratás a múlt század húszas éveiben. Magyar Néprajzi Múzeum

lehet dologtalanul várni. Isten nevét segítségül hívva készítgették boldogulásukat évszokról évszakra. A mezőgazdaságban különösen is gazdag „kommunikáció” alakult ki a napi munka és a vallásos magatartás között. A határkerülés, amely – kivált katolikus vidékeken – mindmáig élő hagyomány, a tavaszt, a sarjadást és a gazdag termés ígérését a húsvétal, vagyis az új életre ébredés üzenetével kapcsolja egybe. De a kedvező időjárásért bármikor, ünnepnaptól függetlenül is, Istenhez fohászkodnak.

A mezőgazdasági munkák „megszentelése” természetesen júliusban, az ara-

amely annyira szimbolikus, hogy már-már a babona partját éri. Régebben az első kévéből a baromfinak adtak egészség- és termékenységvarázsló céllal. A legtöbb hagyomány az aratás végéhez kapcsolódik. Voltak vidékek, ahol egy kis darabon talpon hagyták a gabonát, hogy jövőre is biztosítva legyen a jó termés, illetve ezt a gabonát a madaraknak és a szegényeknek hagyták, ezzel is a jótékonyág, szolidaritás vallásilag megalapozott kívánalmának téve eleget.

folytatás a 4. oldalon
Jakabffy Tamás

Honfoglalás a kövön

A „fészekrakás” minden ember számára nagy kihívás. Mert mondjuk ugyan, hogy családot alapítottunk, amikor férjhez megyünk vagy megnősülünk, csak hogy a családalapításnak olyan sok oldala van! – hosszú „munka” ez, amely két ember házasságával csak elkezdődik. Milyen könnyű kimondani, hogy családot, államot *alapítottam*, *hont foglaltam!* – Mert e két fogalom tulajdonképpen igen közel áll egymáshoz.

A családalapításkor élet- és létközösséget vállalok egy másik emberrel, és megélem társas lény mivoltomat, annak minden intimitásával, személy- és testközelségével. Ezzel ugyanakkor az életben, a térben és időben körülhatároltam magamnak egy területet. Ami az én hazám, országom. S amikor ezek az országok egymás mellett felépülnek – a szűkebb vagy tágabb országok –, ebből alakul ki a falu, a város, a közösség, a társadalmak. És ebből alakul ki a szomszédság is.

Ugyanolyan „diplomáciai” viszonyok jönnek létre szomszédok között – akár az országok között. A családban is van „álmamfő”, „elnök”, „vezér”, akire mindenki felnéz a családban. Nem feltétlenül erejével, tudásával tűnik ki. Valamiért vezető lesz, de nem lehet pontosan meghatározni, hogy egy családi közösség miért épp azt az embert tekinti vezetőnek. Saját magának „szenteli fel” a család, és föl sorakozik utána.

Elkezdődnek tehát az országépítések, és ez folytatódik nemzedékről nemzedékre. A fiatalok kéz a kézben elindulnak, mintha hont foglalni mennének – mint a szabad törzsek. Mert minden fiatal szárnyalásból és a képzelet magaslaiból *tér vissza* a földre. Milyen érdekes, hogy a szerelem különleges érzésén, állapotán keresztül kell visszatérni a mindennapokhoz! Hiszen két lábbal kell megállnia a földön annak, aki hont foglal, családot alapít. Aki örök fiatal akar maradni, olyan, mintha pár centire a föld felett lebegne egy egész életen keresztül. De hát mindennek megvan a maga ideje...

(A nagyvárosokban még sincs honfoglalás, országalapítás. A városi ember elvész a tömegben. Sok a vezető és a hivatalnok, nagyfokú a bizalmatlanság. Jellegtelen-szürke tömegre emlékeztet a város, amely csapódik ide-oda divatok, kereskedők, sznobok után. Az igazi honfoglalás az, amikor valós, egészséges emberi kapcsolatok alakulnak ki a szomszédokkal. A honfoglaláshoz *gyepű* kell.)

Van, aki homokra építi a honát. A megfontolt ember azonban, aki először gondolkodik, s utána cselekszik, a honfoglalást lelkében már azelőtt elvégzi, mielőtt a látható világban határokat húzna. Előre elgondolja, hogyan indul el, hogy szervezi meg családját, hogyan vállal gyermeket, hogyan vesz részt Isten teremtmény munkájában. Hiszen a gyermekvállalás tulajdonképpen

emberi részvétel Isten gondviselő munkájában, a magunk módján és lehetőségeivel, örökölt tulajdonságaival. Amikor utódokat nemzünk s hozunk a világra, hogy majd ők is hont foglaljanak, s amikor ezt a belső honfoglalást kezdjük el, olyan sokféle ágaznak lehetőségeink!

Feltörnek az érzések, és kéri a helyüket. A gondoskodás, a szeretet, az odafigyelés vagy éppenséggel a gyűlölet, a bizonytalanság-érzés. Jogom van az élethez – mondja a szorongás, a féltékenység. Utána még mélyebb érzések jönnek – közöttük a hit. És kéri a helyét az életben. Hol van a hit helye? Mi az én szerepem a te életedben – kéri a hit? Az a te szereped, hogy jó ember legyek. Hogy családomért gondoskodó, társadalmam javát építő, jó ember legyek – válaszolom a hitnek. És hányszor megesik, hogy amikor törések következnek (mert nem úgy jönnek a dolgok, ahogy a honfoglaláskor elképzeltük), a hitet „félretesszük”, mert úgymond’ csődöt mondott. A hit azonban továbbindul, elmegy a tudáshoz, az agyunkhoz, s megkérdi: hogy tudunk mi ketten – hit és értelem – egyazon emberen belül élni, létezni? Az értelem a józan belátás, a logika, a természetismeret, a bölcelet nyelvén válaszol. Lehet, hogy a hit aztán innen is továbbáll, és folytatja kóbor útját. Istenem, mennyi kóbor hit van a világban... körülöttünk! A nagy hitek úgy szállnak, mint a visszajáró lelkek. Annyi emberből kiszálltak már, annyi melegágyat odahagytak, annyi megálmodott életet elhagytak a

hitek, hogy csak szállnak az utcákon, a szabadban, az elfoglalt udvarokon, a „honfoglalt” életben, a megalapított családok felett. Szállnak szabadon, és keresik a gazdát, mint a visszajáró lelkek a kopjafákat, hogy megismerjék a valamikori életet, arcot, aki-ben egykor életre jöttek.

Mit tud tenni akkor az ilyen hitehagyott ember? Életén belül várat kezd építeni magának, ahova bemenekül. Mert az életben megtapasztalt szorongásai elriasztják a világtól. Várat kezd építeni önön bölcsességéből, és körülbástyázza magát önmagával.

Fél ebből a várból kilépni, mert ez a képzet-vár biztonsággal kecsegteti. A bölcsesség vastag rácsokat épít, lakatot tesz az ajtókra, vérebeteket enged szabadon, hogy senki ne tudjon közel menni ehhez az illúzióhoz, álmvárhoz. Pedig mit használnak a falak, a vasrácsok, a riasztóberendezések, ha valaki önmagában nem tud megbízni, és magát nem képes megvédeni?!

Bölcs ember, aki kősziklára építi házat. Nem homokra, illúzióra vagy úszó szigetekre, hanem kősziklára. Ez a kőszikla – bárminek nevezzük is – pontosan az, ami az embert végsőleg meghatározza létében, emberségében. Ha az életet választod, és arra építesz, ami életet és jövőt jelent, mint a honfoglalóknak, akkor életet és jövőt tudsz álmodni. Akkor még álmod is kőszikla lesz. Ha pedig olyan célokra, amelyeket úgysem tudsz elérni, olyan vágyakra, amelyeket elurálnak téged, homok lesz, éhes kutya, beteljesületlenség.

Akik Istenben bíznak, és kősziklára építenek, azok élete megújul, és hont foglalt hitük kiterelvényesedik.

Tódor Csaba

*„Valaki azért hallja éntőlem
e beszédeket,*

és megcselekszi azokat,

hasonlítom azt a bölcs emberhez,

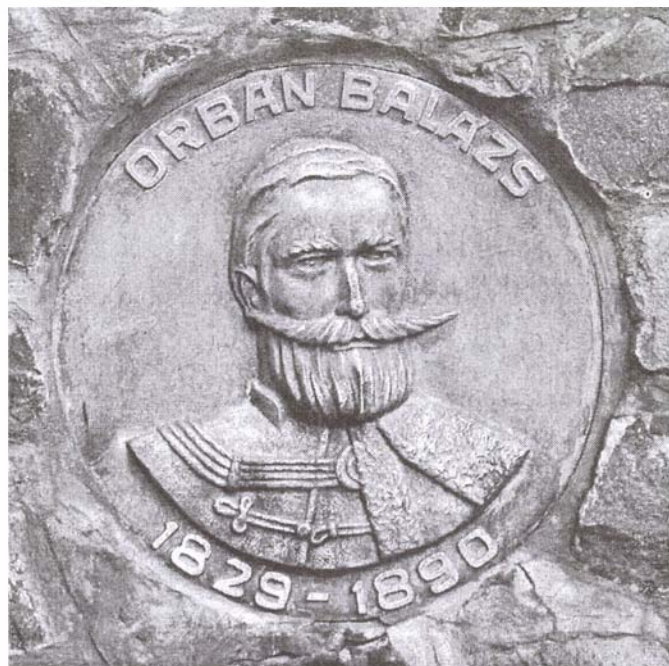
aki a kősziklára építette

az ő házáat.”

(Mt 7,24)

Orbán Balázs, „a legnagyobb székely” (1)

Ha valakinek az életére vagy családtörténetére ráillik a regényes jelző, úgy az Orbán Balázsra ez hatványozottan érvényes. Vajon mivel magyarázható mégis, hogy regényíróink mind a mai napig adósak a legkalandosabb életű székely férfiú életrajzával – holott egyedül Kőrösi Csoma Sándor életútja mérhető az övéhez. Megtorpanás a feladat nagysága előtt? Vagy megmagyarázhatatlan feledékenység a székely-kuruc báróval szemben? Ez utóbbinak ellentmond, hogy monumentális műve, *A Székelyföld leírása* megjelenésétől fogva a helytörténetírás és a megyemongráfiák kiapadhatatlan forrása.

A „legnagyobb székely”-t ábrázoló bronzplakett Orbán Balázs székelyföldi síremlékén

Akárhogy van is, gondolhatunk a páratlan életmű már közhasznú részére, vagy a még rejtőzködő értékeire és kincseire, meg kell állapítanunk, hogy Orbán Balázs nemzetének, a székely-magyarságnak minden ízében korszakalkotó képviselője.

Csodálatos megragadó erővel nyilatkozik meg benne a székelység természetes értelmessége, rendkívüli tudásszomja. Egyenesen példaadó benne a székely életrevalóság, amely igazi áldozatkészségbe fordulva jelen volt egész életében.

Orbán Balázs a szülőföld szerelmese volt.

A nyolcszázas évek nemzeti romantikája szinte megkövetelte, hogy hőseinek származása is regényes legyen. Így Orbán Balázs személyiségét is a korszellem elragadtatót nemzetszemlélete és a hihetetlen fordulatokban gazdag családtörténeti események határozzák meg.

A családtörténet fantasztikus folyama azzal indul, hogy Mohamed török szultán a 19. század kezdetén tizenkét bányamérnököt szerződtetett Selmezbányáról, a török kincstári bányák üzembe helyezése végett. Az önként jelentkezett ifjú szakemberek közül egy Knechtel János nevű vált be leginkább, aki később a törökországi kincstári bányák főfelügyelője lett.

Társaival együtt ő tárta fel a törökországi lelőhelyek tekintélyes részét.

A nagyreményű ifjú Konstantinápolyban feleségül vette egy Foresti nevű dúsgazdag nemes görög család egyetlen leányát, Foresti Eugénie-t. Ebből a családból született Knechtel Eugénia.

A szerződés lejártá után, bármilyen jól ment is dolguk, Knechtel mérnök úrban felébredt a hazatérés vágya.

Megkísérelte feleségét rávenni, hogy adják el ingatlanjaikat, és költözzenek Magyarországra. Az asszony azonban hallani sem akart róla. Itt jött a meglepő fordulat: az apa a kislányával titokban hajóra szállt, és szerencsésen haza is érkezett. Knechtel Kassán nevelőintézetbe adta gyermekét, ő maga Fiuméből visszaindult Konstantinápolyba, hogy feleségét is magával hozza.

Isten azonban másként döntött: a hajó elsüllyedt, Knechtel János a tengerben lelte halálát.

Az asszony eközben a követség útján nyomozott férje után. Így telt el három év. Mivel az apa három évre fizette ki lánya neveltetési költségeit, a gyermeknek végül is távoznia kellett a kassai intézetből.

S ekkor megjelent az „örangyal” báró lengyelfalvi Orbán Pál őrnagy hitvese, gróf Desseffy Klára személyében, akinek három lánya ugyanabban a kassai intézetben nevelkedett. A grófnő, értesülve az árván maradt kislány sorsáról, megszánta, magához vette, és lányaival együtt neveltette tovább.

A feltűnő szépségű magyar-görög lányka Székelyhonban már viruló hajadon volt, amikor újabb regényes fordulat következett életében, amelynek leírása ihletett író tollára kívánkozna. A napóleoni háborúból sebesülten hazatért az Orbán család délceg huszárkapitánya, János.

Szerelem, házasság – öt gyermek. Ezek közül a második a mi „hősünk”, Orbán Balázs, aki 1829. február 3-án született az Udvarhely megyei Lengyelfalván.

A Konstantinápolyban élő édesanya – most már többszörös nagymama – évtizedek múlva hallott csak hírt lányáról, és viszontagságos utazás után megérkezett az ősi lengyelfalvi Orbán kúriába.

Tökéletes volt a boldogság, éveken át zavartalan örömben éltek együtt áldott családi körben, anya és leánya. Egyszer azonban ez is véget ért: most a görög asszonyban ébredt fel a legyűrhetetlen honvágy. Rábeszélte lányát, hogy családotól költözzék vissza Konstantinápolyba, ahol a Boszporusz ázsiai partján palotát építtetett számukra. Az anya előreutazott, az Orbán család 1846 tavaszán indult utána, Lengyelfalváról Konstantinápolyba.

A sors azonban másodszor is közbeszólt: Galacon értesültek egy hajóskapitánytól, hogy a gyermekeit repesve váró édesanya megérkezése után nemsokára beteg lett, és hirtelen meghalt, 1846. május 1-jén. A hír hallatán a szülők vissza akartak térni, de végül engedtek gyermekeik kívánságának, és továbbutaztak. A konstantinápolyi eseményeket Orbán Balázs így írta le: „Megérkezvén Konstantinápolyba, a Galacon hallott hírt igazolva találtuk. Nagyanyánk meg volt halva, házait a török papok tartották hatalmas körmeik között. De kit a haldokló anya végrendelete végrehajtójával s egyetlen leánya pártolásával, védőjeül nevezett ki (egy álnok görög), ellopván a fellelhetőket, ékszereket s pénzt, a török papokkal egyesült ellenünk, hogy a számadástól menekülhessen. Ezen hatalmas coalitionnal elkezdünk perelni. Ügyvédünk, kit felvettünk, hogy ellenük védjen, megvesztettévé, vélek egyesült. S így azon per, mely a jogosság

folytatás a 4. oldalon

Szabó László

Orbán Balázs...

folytatás a 3. oldalról

szempontjából tekintve (mivel anyám a boldogultnak egyetlen leánya volt) igen rövid ideig tarthatónak tetszett, elhúzódott s halasztódott. Ezen országban – hol semmi törvény nincs, hol a bírák magukat nyíltan megvesztegetni engedik, hol annak van jogos keresete, ki jobban tud fizetni – perelni igen bajos feladat. Mi naponta jártuk a törvényszékeket, mindenütt zörgettük az igazság ajtait, melyek nekünk fel nem nyitattak.”

A család pert indított tehát, amely tizenkét évig tartott, és a sok kiadás ellenére is az örökségnek csak egy részét kapták vissza.

Az örökösödési per a szülőket Konstantinápolyhoz kötötte, de a 17–18 éves Orbán Balázs megragadta az alkalmat, hogy megvalósítsa gyermekkori ábrándjait, és bejárja az ókori „klasszikus világot”. Láta Konstantinápoly márványpalotáit, Jeruzsálem kegyhelyeit, a könyvtáráról nevezetes Alexandriát és a gizehi piramisokat. Kószált a görög szigetvilágban. Visszafojtott érzelmekkel járta Marathont mezejét, a Thermopülai-szorost és ismételtelen az Akropoliszt. Az itt készült feljegyzésekből írta később hatkötetes *Utazás Keleten* című munkáját.

Az 1848-as forradalom és szabadságharc hírére nagy becsúszással készült haza: „Oh hazám! Szabadságodért örömet áldozom fel életemet, s neked szentelem magamat utolsó leheletemig” – írta naplójában. Szabadcsapatot szervezett, de útlevele késett, így százötven emberével csak Vidinig jutott el. Ott értesült a világosi fegyverletételről.

Visszatért Törökországba, hogy ott a magyar emigrációt támogassa. Kossuthot Kihutaiában kereste fel. Az angol konzul segítségével ártalmatlanná tette az emigráns politikus megmérgezésére felbújtott bérgyilkosokat.

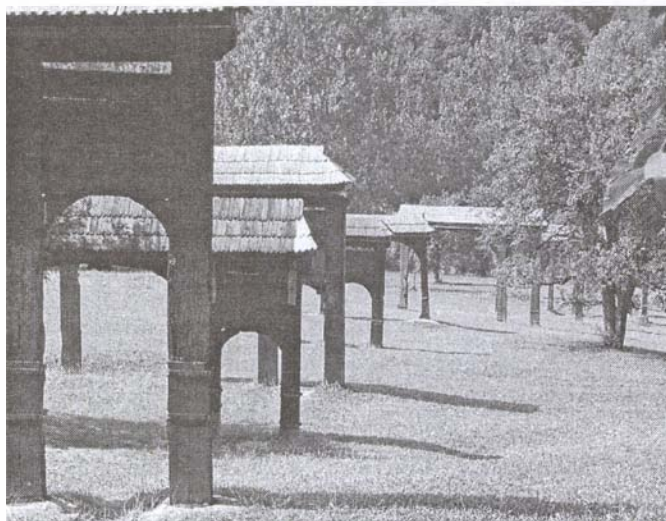
Orbán Balázst az osztrák külügyi hatóságok – mint katonakötelet – kikérték Törökországtól. Ő azonban Londonba hajózott, s ott olasz és francia forradalmárokkal kötött ismeretséget. A British Museumban dolgozott, ott sajátította el a tudományos kutatás módszereit. Két évet töltött Londonban, rendezte, kiélezte a keleti útjain feljegyzett adatait. Rengeteget tanult, bámulatos történelmi műveltségre tett szert.

Angliából Orbán Jersey, majd Guernessey szigetére költözött, ahol négy évet töltött Victor Hugo társaságában, akinek az volt a véleménye róla, hogy kétszáz Orbán Balázs meg tudná buktatni a császárságot. Belőle azonban csak egy volt, s négy évi távollét után ő is visszatért szüleihez, Konstantinápolyba.

Újabb öt évnek kellett eltelnie, amíg otthon, hőn szeretett Erdélyében lassan és nehezen enyhült annyira a légkör, hogy az Orbán család végre hazaindulhatott.

A „székely Odüsszeusz” 1859 novemberében Predealnál lépte át a határt. Amint *Utazás Keleten* című, későbbi munkájában írja: „a haza szent földjére borulva áhítatos muzulmánként csókoltam meg azt.”

Az idő még mindig nem mutatkozott alkalmasnak arra, hogy Orbán Balázs a közélet színterére lépjen. Harminc éves volt ekkor. Meg kellett találnia helyét szűkebb hazájában, ahonnan szinte gyermekként szakadt el. Várt rá „a zöld fák bárso-

Az Orbán Balázs-síremlékhez vezető székelykapu-sor Szejkézfürdőn

nyába foglalt kis falu”: Lengyelfalva. Rendbe kellett szednie a gazdaságot: nem nagy az egész. Osztoznia kellett a testvérekkel. Házasodnia is kellett volna – de ő megmaradt legényembernek.

Amíg a vele egyívásúak „a haza sorsának siratásában” találták meg az ürügyet a semmittevésre, Orbán nekifogott az *Utazás Keleten* megírásához, amit ki is adott hat kis kötetben. Ez időben választották Udvarhelyszék főjegyzőjévé.

A hazai közvélemény máris felfigyelt rá!

Hogy képzelete se nyugodjék, s a hazai olvasót is megismertesse Kelet tündérvilágával, lefordította Szaif Züliázán szultán regéjét, amely *Kelet tündérvilága* címen jelent meg 1864-ben.

A test kenyerere

folytatás az 1. oldalról

Az egyik legszebb, leglátványosabb népi-vallási szokás a református Kalotaszegen maradt fenn. Amikor az utolsó tábla búzába értek aratni, koszorút kötöttek a legszebb búzakalászból. A legtöbb helyen harang alakú favázra erősítették a búzát, gyakran mezei virágokkal és szalagokkal is díszítették. Ezeket a koszorúkat, harangokat a templom mennyezetéről lógatják le, hogy egész évben a bőséges „áldásra” emlékeztessen, és hálára indítsa a templomozókat.

És persze az sem véletlen, hogy az első magyar király, István névünnepehez (augusztus 20.) rendelték hozzá az új kenyér örömnapiját, hiszen a szentként tisztelt

királyra kezdettől fogva Magyarország „apostolaként” tekintettek.

Az unitáriusok leginkább az őszi háladási révén kötődnek a betakarítás szakrális szemléletéhez.

Látnunk kell azonban, hogy ezt a mérhetetlen lélegzatedzságot, amely mellett a gazdaemberek a termést begyűjtik és elraktározzák, sok más hagyománnyal együtt ugyancsak kikezdte az enyészet. Nem csupán azért, mert a nagyipari termelés kiszorítja a betakarítás munkájának kisközösségi/családi személyességét, hanem azért is, mert az előregedő vidék egyre kevesebb alkalmat, módot, időt, teret hagy ahhoz, hogy e felemelő hagyományok fennmaradjanak. Ami akár csak évtizedekkel ezelőtt természetes látvány volt – mondjuk az, hogy déli harangszókor a

kaszás, a marokszedő, a kéveköttő felegyenesedik és kalapját levéve egy szusszanásnyit fohászodik –, az ma megható egzotikum... mert ritka, mint a fehér holló.

Amikor megszegjük a kenyeret, kitöltjük a tejet vagy elgyönyörködünk a bor csillogásában, gondoljunk olykor a szántóvetőkre, a molnárokra, a szüretelőkre, a gazdasszonyokra, a juhászokra – és mindazokra, akik nemcsak testük munkájával, de talán lelkük felemelésével is hozzátettek egy keveset a boldoguláshoz. És azt se feledjük, hogy eljöhet még az a figyelmeztető kor, amikor ismét fontossá válhat az Istenhez-fordulás az elsivatagosodás elhárításáért, a bőséges esőért... az *áldásért*, amelyre – dőlyfunktól, felületességünkötől és korszerűségünkötől függetlenül – mégis annyira rászorulunk.

Ibrahim Müteferrika, az első török nyomdász

„Én igénytelen, szegény szolgál, Magyarországon, Kolozsvár városában születtem”

Vajon ki volt, akit a megismert források mindegyike székelyként említ, és akinek élete nagyrésze könyvek készítésével telt? Miért tartja számon az egyetemes művelődéstörténet, miként volt részese az európai diplomáciának, nem kevésbé a magyar történelemnek?! A magyarok közül nagyon kevesen tudják, pedig megérdemelné, hogy neve a lexikonokba, sőt a tankönyvekbe is bekerüljön. Ibrahim Müteferrika olyan kiváló férfiú volt, aki munkásságával nagy hírnevet, megbecsülést szerzett a magyar nemzetnek. Könyveinek mai értéke vetekszik az ugyanolyan súlyú arany árával.

Az általa alapított isztambuli nyomdából közel kétévi munka után, 1729 elején kerültek ki az első, maga által „gyártott” kötetek. Az első mű egy arab-török szótár volt, amelyet hamarosan több más sikeres kiadvány is követett. Ibrahim Müteferrika nemcsak az arab betűs törökországi könyvnyomtatás megalapítója volt, hanem az első jól képzett tipográfus is, hiszen megtanulta, és munkája során sikerrel alkalmazta a fa- és a rézmetszés tudományát.

A fennmaradt írásos emlékekből pontosan tudjuk, hogy a kis Ábrahám 1674-

ben, a korabeli magyar kultúra erdélyi központjában, Kolozsvárott született, ahol protestáns szellemű oktatásban részesült, sőt lelkészi oklevelet is szerzett. Ma már teljesen egyértelmű, hogy Ibrahim az unitárius vallás követője volt. Ő maga számol be arról, hogy könnyű volt áttérnie az iszlám hitre, mert az otthon elsajátított antitrinitárius teológiai tanítás nagymértékben azonos volt új hazájának vallásával, az „Egy az Isten” címszó körül csoportosuló, Jézust embernek, profétának tekintő hitrendszerrel. Tudjuk, hogy titkon behatóan tanulmányozta az Ószövetséget, pontosabban Mózes könyveit és a zoltárokat, ezért nem kizárt, hogy kapcsolatban állt a székely zsidókkal, amiért – más tényezők mellett – távoznia kellett Erdélyből, írja Orlin Sabev *Ibrahim Müteferikka ya da İlk Osmanli Matbaa Serüveni 1726-1746* című könyvében.

A fiatal ember, miután részt vett a Thököly Imre-féle felkelésben, 1692-ben vagy 1693-ban Törökországba emigrált. Több európai nyelven is beszélt, és csakhamar megtanult törökül is. Közeli barátságba került Damat Ibrahim pasával, a szultán bizalmi emberével, a török felvilágosodási mozgalom vezetőjével. Támogatásával írnokként és titkársági hivatalnokként (ezt jelenti a *müteferrika* szó) alkalmazták a szultáni udvarban. A Porta hivatalnokaként bekapcsolódott a diplomáciai életbe. 1712-ben a szultán Savoyai Jenőnek írt levelét fordította le, és személyesen vitte el a hercegnek. 1716-ban kormánybiztosként tolmácsolt az akkor Nándorfehérvárott már nagyszámban gyülekező magyar menekültek javára, és később, amikor II. Rákóczi Ferenc emigránsként Törökországba érkezett társaival, Ibrahim Müteferrika hivatalosan melléjük kinevezett tolmácsként segítette őket. 1718-ban a pozserováci békekötés alkalmával tartózkodott a helyszínen a szultán képviselőként. 1720–1721-ben szintén II. Ahmet diplomáciai küldöttségének tagjaként hosszabb időt töltött Franciaországban, ahonnan visszatérve felhívta a szultán figyelmét arra, hogy szükséges és időszerű lenne az Oszmán Birodalom területén is létrehozni egy világi könyvnyomdát, amelyben a tudományos írásműveket nagyobb példányszámban lehetne előállítani.

Tulajdonképpen a diplomáciai szolgálat területén elért sikerei tették lehetővé, hogy a nyomdász mesterséggel is megpróbálkozzék. Az elképzelés megvalósítása nem volt bonyodalommentes, és később is adódtak nehézségek a nyomda működtetése kapcsán. Így például a nyomdászoknak maguknak kellett a könyvek készit-

séhez szükséges papírt is előállítaniuk. Amikor 1730-ban felkelés tört ki, és a szultánt is száműzték, a zavargások idejére be kellett szüntetni a nyomda működtetését. A korabeli feljegyzések szerint 1735 és 1740 között Ibrahim Müteferrika ismét kénytelen volt a szultáni udvarban szolgálatot vállalni. Akkor ugyancsak Ibrahim nevű fia helyettesítette őt a nyomdában.

folytatás a 6. oldalon
Beder Tibor és Krizbai Béla

Ibrahim Müteferrika...

folytatás az 5. oldalról

A messziről indult, nagy tudású mestert, akit munkájáért kortársai *baszmadzsinnak* (nyomdásznak) neveztek, 1745-ben hirtelen ragadta el a halál. Élete utolsó éveiben még egy többnyelvű szótárhoz gyűjtött szócikkeket, de ezt a munkáját már nem tudta befejezni. Az általa alapított nyomdában fia dolgozott még néhány évig, de egy idő után – valamikor 1747 körül – be kellett fejeznie tevékenységét.

Ibrahim Müteferrika könyvnyomdájában többnyire személyesen írt vagy fordított, saját kezűleg nyomtatott könyvek készültek – a maga által metszett képekkel. 1729 és 1745 között tizenhét mű, huszonhárom kötetben, tizenkétezeröttszáz oldalnyi terjedelemben: földrajzi, csillagászati térképek, atlaszok, természettudományos, hadászati, nyelvtani és egyéb tudományos kiadványok láttak napvilágot.

A kezdetben ezer-ezeröttszáz, majd később ötszáz körüli példányban megjelenő művek ma már rendkívül jelentős könyvritkaságnak számítanak. Ugyanakkor a magyar nyomdászok is büszkének lehetnek erre a teljesítményre, hiszen, aki létrehozta ezeket a mára már igen értékesnek számító köteteket, az végső soron mégiscsak magyar volt – pontosabban unitárius székely.

Új hazájában, ahol hamvai nyugszanak, nem feledkeztek meg róla. Ibrahim Müteferrikát nagy tisztelettel őrizte meg emlékezetében a török nép, a török állam,

hisz személyének köszönhetik az Oszmán Birodalom első arab betűs, világi könyveket kiadó könyvnyomdájának megalapítását. Munkáit török „ősnymotványokként” tartja számon a művelt világ, gyarapítva ezzel ugyanakkor a magyar nyomda- és könyvtörténeti hungarika-gyűjteményt, öregbítve Magyarország hírnevét is. A törökországi könyvnyomtatás kétszázötvenedik évfordulójára rendezett tanácskozás is az ő méltóságával kezdődött. Munkái megtekinthetők az isztambuli Nyomdatörténeti Múzeumban, szobra pedig a fővárosban, Ankarában látható a kormányzósági negyed egyik parkjában. Ibrahim Müteferrika emlékét őrzi az a török és angol nyelvű tábla is, amely az egykori szultáni palotához közel, az Ishak pasa utcában levő nyomda falán, a bejárat mellett olvasható. A törökországi könyvtárak munkatársai a közelmúltban jelentettek meg egy szép kiállítású, illusztrált kötetet a kolozsvári születésű művész-mesterről mint a törökországi könyvnyomdászat megalapítójáról. Fájó hiány, hogy könyv- és nyomdászattörténeink egyetlen idetartozó munkát sem tudnak felmutatni. Pedig a lehetőség megvolna rá, hiszen az Országos Széchényi Könyvtárban és a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára gyűjteményében együttesen Ibrahim Müteferrika nyomtatványainak teljes sorozata eredetiben is tanulmányozható.

Mindezek után érthető és indokolt, hogy a Magyarok Székelyföldi Társasága és a Háromszéki Mikes Kelemen Közművelődési Egyesület Ibrahim Müteferriká-

nak szobrot kíván állítani Rodostóban, a Rákóczi Múzeum szomszédságában. Köpe Csaba csíki szobrász faragja Ibrahim Müteferrika szobrát. A fát Erdővidékről, Benedek Elek szülőföldjének tölgyeseiből választottuk ki. Ebbe faragja bele Köpe Csaba Székely Ábrahám (Ibrahim Müteferrika) hosszú idő óta lyongó lelkét.

A szoboravatási rendezvényt az Unitárius Egyház védnöksége alá helyeztük, a szobrot pedig a dr. Szabó Árpád püspök áldja meg augusztus 24-én Rodostó megye előjárósága és a törökországi Kulturális és Turisztikai Minisztérium képviselőinek jelenlétében.

Várjuk az unitárius lelkészek avatóünnepségen való részvételét, és fölkérjük egyházközségeinket, hogy augusztus hónap egyik vasárnapjának perselypénzét ajánlják fel a szobor elkészítési költségeinek pótlására.

Banki kapcsolat: Magyarok Székelyföldi Társasága

Banca Comercială Română
Miercurea Ciuc
Román Kereskedelmi Bank, Csíkszereda
530221 Miercurea Ciuc,
Str. Kossuth Lajos 2.
cod fiscal / adószám: 4465858

bankszámlák:
RON: RO25 RNCB 2900 0000 1950 0004
USD: RO41 RNCB 2900 0000 1950 0004
EUR: RO68 RNCB 2900 0000 1950 0003

jelige: **Ábrahám**

„Kezdetben volt a létezés, de a létezés nincs létező lény vagy létező dolog nélkül. Kezdetben volt a szó, a gondolat, de a tett még előbb volt. Kezdetben volt a tett, de a tett nincs cselekvő nélkül, nincs olyan tárgy nélkül, amelyre a tett irányul és olyan »te« nélkül, akivel a cselekvő találkozik. Kezdetben volt a találkozás.” (J. L. Moreno)

Csipetnyi bibliodráma

Világunkban nyelvünket is előzönlük az ismeretlen, divatos jövevényszavak. Legtöbbször csupán hangzásuk alapján alakul ki bennünk (gyakran rosszálló) véleményünk, és ekkor máris áldozatává váltunk kényelemmel kecsegtető – de titkon butaságra kalauzoló – előítéletünknek. Bátran mondhatjuk: ember a talpán, aki tudatosan időt és energiát fektet önnön megrögzött előítéleteinek felderítésére és lebontására.

A bibliodráma is ilyen újan, divatosan csengő, hangzatos szó, amellyel most megismerkedhetünk.

A bibliodráma története a pszichodráma történetével kezdődik.

A pszichodráma eredetileg Jacob Levi Moreno (1889–1974) bukaresti születésű, Bécsben, majd az Egyesült Államokban élt orvos által a múlt század első felében kidolgozott akcióelvű,

cselekvésközpontú, tüneti és feltárási jellegű csoportpszichoterápiás módszer. Magyarországon az 1970-es évek elején, Romániában – magyar közvetítéssel – 1991-től honosodott meg.

A bibliodráma kifejezés előtagja könyvvel kapcsolatos fogalomra utal. A bibliodráma tehát elvileg bármilyen szöveg, könyv felhasználását jelenti annak érdekében, hogy személyes megközelítés útján kerüljünk közelebb a szöveg tartalmához. A bibliodráma, amely *bibliai* szövegek feldolgozásával, eljátszásával foglalkozik, része tehát a bibliodrámának. A magyarországi és a német nyelvterületi szóhasználat azonban a bibliodramát is bibliodrámának nevezi, s bár ez utóbbi pontatlanabb, mi is most az elterjedtség kedvéért a bibliodráma kifejezést használjuk.

A bibliodráma első – a protestáns egyházak köreiből induló – kísérleteire a 60-as évek közepén került sor Németországban. Ezek az alkalmak a bibliai történetekkel való újszerű és befogadható találkozást tűzték ki célul. Magyarországon e „műfaj” a 90-es évek első felében gyökerezett meg, Romániában pedig 2005 nyarán indult az első magyar bibliodramás csoport Sarkady Kamilla és Nyáry Péter vezetésével. A kiképzett bibliodramásokat befogadta az 1995-ben alakult J. L. Moreno Pszichodráma Egyesület, és most, 2007-től Erdély-szerte indulnak már csoportok.

De mire is jó a bibliodráma?

„Találkozás egy bibliai szöveggel több különböző módszer segítségével úgy, hogy az teljes valónkat érintse. Ehhez a talál-

kozáshoz hozzátartozik a testi átélés, a szerepjáték és a visszajelzés. [...] A résztvevők tapasztalatuk szerint átélnek a Bibliára épülő közösség szépségét, és a maguk módján elkezdik gyakorolni azt, amit [...] Pál »hétköznapi istentiszteletnek« nevez.” (E. Kubitzka – T. Schramm: *Bibliodráma élő istentisztelet*) A bibliodráma a személyiség fejlődési lehetősége, gazdagodása mára érvényes reflexiókkal a Biblia évezredes tapasztalatainak talaján, annak reményében, hogy öntudatos és felelős személyként éljük meg hitünket, életünket.

Miért épp a Biblia? – kérdezhetjük. A bibliai történetek szimbólumokban, archetipusokban gazdag kultúrkinccsünk, és mély, megérlelt emberi problémákat, dilemmákat hordoznak. Mindenki önmagára találhat e történetekben, melyek ugyanakkor utat is kínálnak a transzcendens felé.

Pásztor Antal református lelkész szerint „kialakult, merev, elszürkült, kiüresedett, sokszor fundamentalista értelmezések játékonyan »felpuhulhatnak«. És így út nyílnak újabb és újabb értelmezések felé. Ugyanakkor a saját szubjektív megközelítésemet összevettem a bibliai szöveggel, korrigálhatom a felfogásomat. A szöveg és a játék termékeny dialógusba kerül. [...] Lehetőségünk nyílik arra, hogy a szöveg ún. »üres helyeit« a fantáziánkkal kitöltsük, eljátsszuk (egyébként ez történik a prédikációban is). A játékból sok mindent átvihetünk a prédikációba, így az egy közösség együttes élményének a produktuma lehet.” (<http://www.bibliodrama.hu>)

A bibliodráma ökumenikus jellegű. A biztonság légkörében történő személyes élmények, beszámolók által a másság elfogadása teljes természetességében van jelen.

A bibliodráma mindenki felé nyitott, élményekkel teli tanulási, fejlődési lehetőség, elsősorban azonban a segítő szakmákban dolgozóknak (lelkészeknek, tanároknak, szociális munkásoknak, orvosoknak stb.) ajánlott. Hangsúlyozni kell, hogy bár terápiás hatásokat is kiválthatnak ezek az alkalmak, a bibliodráma kimondottan *egészséges* emberek csoportos együttléte. „Csak a szó igazi jelentésében első-segély”; az érintett rálátást kap ugyan saját helyzetére, ám útját egyedül kell folytatnia

(C.-W. Stangier: *Itt és most Bibliodráma a liturgia és pszichodráma vonzásában*).

A legfontosabb különbség a pszichodráma és a bibliodráma között talán az, hogy a pszichodráma önmagunk jobb megismerését és terápiát kínál, míg a bibliodráma az önismeret mellett a bibliai történeteken keresztül az isteni üzenet közvetítését tűzi ki célul. A pszichodráma az egyén saját élettörténetéből kiindulva ér el általános igazságokig. A bibliodráma egy több ezer éves történetet aktualizálunk úgy, hogy a megírás során rögzített általánosságok váljanak személyessé a játékban – írja Sarkady Kamilla és Nyáry Péter.

A két módszer tehát alapjaiban tér el egymástól. Magyarországon és Erdélyben ugyanakkor a bibliodráma-vezetők pszichodráma-kiképzésben is kötelezően részesülnek, hiszen a két módszer indokolt esetekben egymás átfedését is eredményezheti. Minderről Sarkady Kamilla így vall: „Számomra a pszichodráma és a bibliodráma egyformán élő és hangsúlyos. Mindkét módszer eszköztára sok hasonlóságot mutat, mégsem gondolom, hogy önmagában egy öszövétségi vagy újszövétségi történet eljátszása már bibliodráma lenne. [...] Bibliodrámává attól válik, hogy testben és lélekben felkészülünk arra, hogy Isten és ember szövetségének közös történetével találkozzunk. A Biblia jelenetei ugyanis túlmutatnak önmagukon, és segítenek megválaszolni legfontosabb kérdéseinket: viszonyunkat önmagunkhoz, társainkhoz, világhoz, élethez, halálhoz, jóhoz és rosszhoz. [...] A bibliai szimbólumok valamiféle többletet sugároznak, áthallást engednek a világ Teremtőjétől. Hinni lehet abban, hogy a tudattalan tengerén túl Isten áll.” (*Pszichodráma* c. folyóirat, 2001 tél)

A bibliodráma és a pszichodráma egyaránt „önismereti” szakasszal kezdődik, majd hivatalosan is elismert továbbképzőkön át vezet az út a csoportvezetői szintig – hivatásig.

A bibliodráma lényegét, szépségét leírni, összefoglalni nagyon nehéz, hiszen a bibliodráma élő, lüktető tanulás. Már-már tudjuk, hogy miről szól, még csak az ize és java van hátra.

Kocsis Tünde

Pályázati felhívás

A kolozsvári Egyetemi Fokú Protestáns Teológiai Intézet az Intézeti Tanács 2007. május 30-án tartott rendkívüli ülésének határozata alapján pályázatot hirdet az unitárius gyakorlati teológiai tanészék tanári (asszisztensi vagy adjunktusi/lektori) állásra.

Az állásra csak a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet által kibocsátott teológiai oklevéllel rendelkező unitárius lelkészek/lelkésznök pályázhatnak.

Feltételek:

- legkevesebb 6 év gyülekezeti szolgálat
- eredményes gyülekezeti munka
- tudományos tevékenység

A pályázat beadásának határideje: 2007. szeptember 1.

A versenyvizsgára szeptemberben kerül sor. A versenyvizsga írásbeli és szóbeli vizsgából, valamint nyílt óra tartásából áll a szaktantárgy anyagából.

A pályázatnak tartalmaznia kell:

a pályázati kérést; a teológiai tanulmányokat igazoló iratok hiteles másolatát; saját kezűleg írt önéletrajzot; a gyülekezeti munkáról és/vagy a tudományos tevékenységről készült jelentést; a Püspöki Hivatal által kiállított ajánlást.

Dr. Rezi Elek rektor

Kórházlelkészi szolgálat

Hogy beteg hozzátartozóját idejében elérjük, kérjük tartózkodási helyét (nevét, a kórházat és a kórterem számát)

a következő telefonszámokon

bejelenteni:

Török Áron,

Sepsiszentgyörgy,

0267-316201,

Katona Dénes,

Székelyudvarhely,

0266-213100.

Ferenczi Enikő,

Kolozsvár,

0740-063767.

Évzáró Korondon

Ismét sikeres tanévet zártunk június 10-én Korondon, kedves műemlék-templomunkban.

Nem csupán azért mondhatjuk sikeresnek unitárius évzárónkat, mert újból nagyon sok diák kapott jutalmkönyvet és dicséző oklevelet (nem kevesebb, mint 39!), hanem azért is, mert a tanév folyamán sikerült olyasfajta egészséges versenyszellemet kialakítani tanulóink között, amely mind komolyabb teljesítményekre buzdított minket, meg arra is ráhangolt – persze nem a „verseny” szellemében –, hogy rendszeresen járjunk

istentiszteletre, és ezáltal egyre jobban megismerjük Isten hozánk intézett üzenetét. Példaként hadd idézzük meg e helyen Lőrinc Zsolt III. osztályos tanulót, aki a tanév folyamán 42 alkalommal vett részt istentiszteleten, és nem kevesen vannak, akik hozzá hasonló buzgalommal kapcsolódtak be az egyház-közéleti és istentiszteleti életbe.

Reméljük, a tanévzáró ünnepély – a sok jutalommal és dicsérettel – továbbra is ösztönözni fogja az elkövetkező tanév diákjait is a rendszeres teplomba-járásra. Lelkes kitartást kívánok hozzá! És jó vakációt mindenkinek, hasznos és élvezetes órákat azoknak a gyerekeknek, akik boldogan vették át a jutalmkönyveket!

Lőrinc Izabella

Enyészet – megújulás?

Diószegi László a műemlék-helyreállítások kritikus pontjait és az egyes régiók eredményeit foglalta össze

A Teleki László Alapítvány szervezésében ez évben is – június 8-a és 10-e között – nagy érdeklődés mellett zajlott a *Megújuló örökség. A határon túli magyar épített örökség kutatása és megóvása* című konferencia műemlékvédők, építészek, művészettörténészek számára. Az Erdélyi Unitárius Egyház képviselőjében Paskucz Viola műszaki előadó és Ferenczi Sámuel, a kolozsvári Műszaki Egyetem végzős hallgatója vett részt a szakmai találkozón. A konferencia színhelye ezúttal Erdélyben volt: az első napi előadásokat Magyarigenben, a református templomban tartották, majd környékbeli színhelyeken, református szórványban – főleg veszélyeztetett műemléktemplomok körében – voltak a gyakorlati bemutatók és megbeszélések.

Az Egyházi Képviselő Tanács június végén megbízást adott az unitárius teológiai hallgatóknak a nyári gyakorlat elvégzésére. 2007 nyarán 13 teológiai hallgató állt a szolgálat rendelkezésére, Kolozs, Várfalva, Gagy, Székelyderzs, Recsenyéd, Ürmös, Budapest egyházközösségében, valamint az Országos Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet keretében.

A Protestáns Teológiai Intézet Unitárius Karán június 24-én tartották az évzáró ünnepélyt. A kolozsvári belvárosi unitárius templomban tartott istentiszteleten Ferenczi Enikő kolozsvári kórházlelkész végezte a szószéki szolgálatot. Az évzáró keretében történt a hét végzős hallgató átadása és egyházi szolgálatra való átvétele is. Árkosi Emese, Bíró Attila, Kiss Sándor, Kovács Mária, Sipos László, Szabó Adél és Varró Amália gyakorló segédlelkészi kinevezését a Püspöki Hivatal szeptember 1-től eszközli.

A Lelkészképesítő Bizottság által bevett 2007. évi lelkészképesítő vizsgára július 2-3-án került sor Kolozsváron. A vizsgán a 2005-ben végzett gyakorló segédlelkészek sora: Barabás Zsolt (Rava), Buzogány Csoma István (Marosvásárhely), Gál Zoltán (Gyepes), Ilkei Ildikó (Bencéd), Nagy Adél (Marosvásárhely), Nagy Endre (Gyergyószentmiklós), Pál János (Székelykeresztúr), Solymosi Alpár (Firtosváralja), Szabó

Előd (Székelyudvarhely I) és Tökés Lóránt (Harangláb) szerzett unitárius lelkészi oklevelet.

A Protestáns Teológiai Intézet Unitárius Karán a 2007. évi szakvizsga június 29.-július 3. között volt. Vizsgára állt és sikeres teológiai szakvizsgát tett a 2006-2007-es tanévben az V. évfolyamot kijárt hat hallgató: Árkosi Emese, Bíró Attila, Kiss Sándor, Kovács Mária, Szabó Adél és Varró Amália.

A Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának Doktori Tanácsa július 5-én tartotta Kovács Sándor teológiai tanár: Az angolszász-magyar unitárius érintkezések a 19. században című PhD-értekezésének nyilvános vitáját, amelyen Kovács Sándor teológiai tanár Summa cum laude minősítéssel doktori fokozatot szerzett. A jeles eseményen egyházunk vezetősége is részt vett.

Egyházunk legfőbb végrehajtó testülete, az Egyházi Képviselő Tanács július 6-án tartotta II. évnegyedi rendes ülését Kolozsváron. Napirenden szerepelt többek közt az egyházi alkalmazottak nyugdíj-korhatárának lecsökkentése 70 évről 65 évre a férfiak, illetve 60 évre a nők esetében, valamint az úrvacsoraosztás kérdése a Szejkefürdői Unitárius Találkozó keretében.

A konferenciát dr. Diószegi László, a (már megszűnt) Teleki Alapítvány elnöke nyitotta meg, majd az Oktatási és Kulturális Minisztérium részéről Nagyné Varga Melinda üdvözölte a megjelenteket. A helyi szervezők részéről Gudor Botond magyarigeni lelkész köszöntötte a konferencia résztvevőit, majd bemutatta a magyarigeni református közösséget és barokk templomának történetét.

A szervezők az előadások folyamán ez alkalommal az erdélyi történelmi egyházak képviselőit szólaltatták meg, akik beszámoltak az utóbbi tíz év műemlékvédelmi tevékenységéről egyházuk keretében. Ilyen értelemben a konferenciák során először volt alkalmunk szót kapni; az általunk tartott előadást elismeréssel fogadták.

Horváth Ákos az Ágoston Sándor Alapítvány tevékenységéről számolt be. Az alapítványt magyarországi teológiai hallgatók hozták létre a magyar református közösség támogatása érdekében. Céljai között szerepel a történelmi tudat erősítése, a közösségteremtés, hit és cselekedet egységének gyakorlati megvalósítása, a civil szféra érdeklődésének és felelősségének erősítése. Ezeknek a céloknak megvalósítása szorosan összekapcsolódik a szórványközösségek műemléktemplomainak megmentésével. 2004 óta az erdélyi tevékenységüket főként a magyarigeni szórványkörzetben fejtik ki.

Diószegi László a Teleki László Alapítvány tevékenységét ismertette – a kezdetektől. A számba vett eredmények fényében szívszorító fejleménynek mondhatjuk, hogy 2006-os kormányrendelettel a térség legfontosabb alapítványát szüntet-

ték meg, amely a határon túli műemlékek felújításával és kutatásával foglalkozott.

Diószegi a határon túli műemlékek veszélyeztetettségének okait a következőkben jelölte meg: mindenekelőtt az anyagi források hiánya hátráltatja a hatékony műemlékvédelmet, de több helységben az épületeket tudatosan hagyják pusztulni – azok magyar vonatkozása miatt –, másfelől meg-megújuló kísérletek történnek a magyar emlékegyesítésére is. A műemlékek megőrzése, megóvása – különös tekintettel a határon túli műemlékekre – nemzetpolitikai kérdés. A kulturális örökségről szóló 2001/LXIV sz. törvény állami feladatként ismerte el a határon túli magyar műemlékek védelmét. Ennek a támogatási rendszernek nemzetközi visszhangja is volt (2004-ben Lengyelországban a magyarhoz hasonló modellt alkalmaztak).

A határon túli építettörökség-védelemre fordított magyar állami támogatások alakulását az évek során (1999 és 2006 között) előbb felívelő, majd drasztikusan zuhanó görbével szemléltethetnők: míg 1999-ben 141 millió forint jutott e célra, 2002-ben már 256 millió, hogy aztán – a kormányváltás évétől – fokozatosan megcsappanjon a támogatás, eladdig, hogy 2006-ban a magyar költségvetésből már csak 45 millió forintot fordítottak a Magyarország határain kívüli műemlékek védelmére.

De még árnyaltabban látjuk a helyzetet, ha konkrétan számot vetünk az egyes régiók sajátos gondjaival. Ukrajnában például gyakorlatilag nem létezik szervezett állami műemlékvédelmi rendszer a magyar vonatkozású műemlékek esetében,

Unitárius rádióműsorok

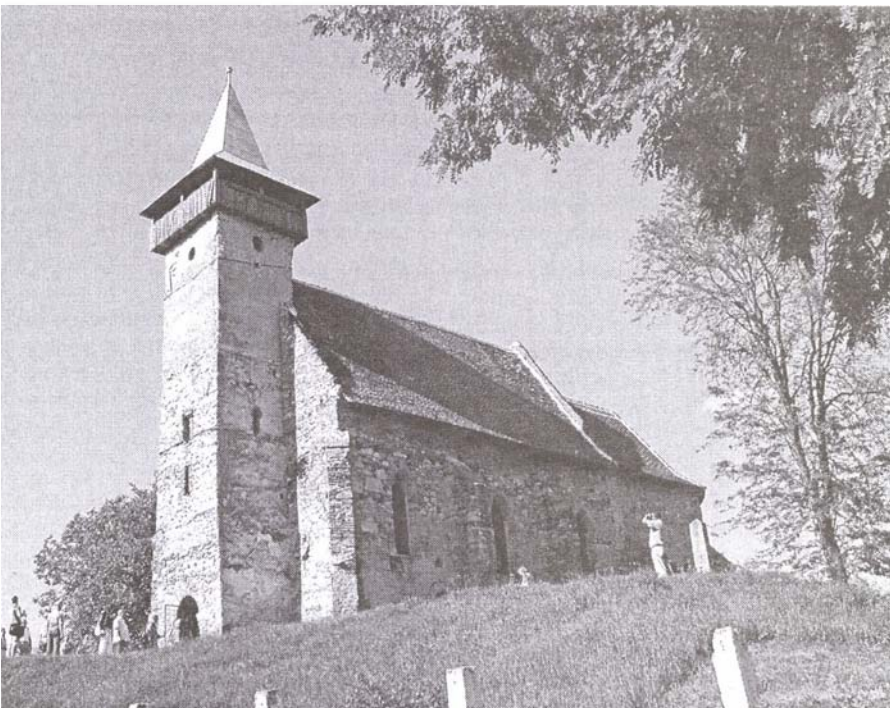
Meditáció – az elmélkedés műsora
Kolozsvári Rádió, 909 m és 1593 m középhullámon, valamint a 95,6 MHz-es ultrarövid-hullámon, szerdai napokon, 9.30.
Szerkeszti: Solymosi Zsolt.
augusztus 8., 29.

Rádió-istentisztelet
Kolozsvári Rádió, alkalomszerűen, vasárnapokon, 17.30-kor.
Szerkeszti: Solymosi Zsolt.
július 22.

Tavaszi virágcsokor
unitárius gyermekműsor havonta kétszer. Szerkesztik: Kovács Mária, Rácz Norbert,
Kolozsvári Rádió, szombaton reggel 9.15–9.30 között
július 21., augusztus 4., 18.

Unitárius félóra
a székelyudvarhelyi *Prima Rádió*ban, a 87,9 MHz-en, illetve interneten a www.prima-radio.ro címen.
Szerkesztik: Csáki Levente, Gál Zoltán és Szabó Előd.
minden vasárnap reggel 8.30-kor.

A maroszentimrei templom a 13. század elején épült. Jelenleg a református egyháze

és sokszor negatív a befogadó környezet is. Szlovákiában kiemelkedően kedvező a politikai környezet, jók az egyházi partnerek. Jól működik a műemlékvédelmi intézményrendszer, a szakmai kapcsolatok rendezettek. Romániában jelentős hagyományokkal rendelkezik a magyar műemlékvédelem, szervezett, de rendkívül forráshiányos a műemléki intézményrendszer.

Diószegi László a Teleki Alapítvány által adminisztrált támogatások problémái között megemlítette a folyamatosan késésben levő döntéshozatalt, a szerződéskötéseket és a támogatások késedelmes átutalását – így számos esetben a műemlékvédelmi munkálatok is megkéstek.

Mivel a határon túli magyar közösségek támogatását felvállaló intézmények

folytatás a 10. oldalon
Paskucz-Szathmáry Viola

Enyészet – megújulás?

folytatás a 9. oldalról

(Illyés Közalapítvány, Apáczai Közalapítvány, Határon Túli Magyarok Hivatala, NKOM Etnikai és Kisebbségi Főosztálya, NKOM kutatási programok) jószerevével megszűntek, a jövőben a feladatok megoldását is új irányban kell keresni: nagyobb szerepet kell hogy kapjon a civil szféra, és felértékelődnek az önkormányzati kapcsolatok.

A továbbiakban a szakmai kirándulások során a Fehér és Hunyad megyei református szórvány templomait tekintettük meg: Magyarigent, Boroskrakkót, Maroszentimrét, Óraljabodogfalvát, Nagypes-tényt, Zeykfalvát (temploma most ortodox műemlék), Kéméndet, Nagyrápoltot, Algyógyot, Borbereket, Alvincet, Sárdot. Az elnéptelenedő egyházközségek az Erdélyi Református Egyházkerület vezetésével karöltve, külföldi támogatásokat is igénybe véve legalább a konzerváló állagmegóvást szeretnék elvégezni, de sokszor anyagi források híján ez sem sikerül.

Gyulafehérváron bemutatták a római katolikus székesegyház és a püspöki palota építéstörténetét, és ismertették a felújítás sokéves – sokszor buktatókkal teli – folyamatát.

A szakmai kirándulás folyamán megtekintettük a szomorúan romos állapotban levő Martinuzzi-kastélyt Alvincen. Végül pedig Marosillyén a Bethlen-kastélyhoz tartozó Veres-bástya történetét és sikeres felújítását, illetve a felújított épület használatát mutatták be a szakemberek.

Több mint elismerés

A pünkösdi alkalmával egy rég nem látott tanítvánnyal találkoztam, aki – mint sok más fiatal – itthagya szülőfaluját, szeretteit, akit rákényszerített a sors, hogy idegenben megélhetést teremtsen magának. Úgy érzem, találkozásunk mindkettőnk számára öröm volt. És alkalmat adott egy rövid beszélgetésre is. Sorsáról, munkájáról, sikereiről számolt be nagy lelkesedéssel. Éreztem, hogy különösebb gondjai nincsenek, csupán anynyi, mint minden hasonkorúnak – az is elég volt. Bevallotta, hogy nősülés előtt áll, de – ahogy kifejezte – ez „a mai világban gondot jelent”. Nagy figyelemmel hallgatta a nősülésről, a családról, a jövőről elmondott véleményemet is. Hitétéről csak annyit mondott, hogy ahol él, unitáriusok nincsenek, ünnepek alkalmával a református templomot látogatja. Beszélgetésünk számomra nagy meglepetéssel fejeződött be: „Pap bácsi – mondta –, hogy ember lettem, azt magának köszönhetem.”

A történet 1996-ban kezdődött, amikor a következő évi konfirmációi előkészületekre került sor. A fiatalember hosszú ideig kórházi kezelésre szorult, míg lányikertestvére normálisan fejlődött. Járványos betegségek áldozata lett, többször a szülei is lemondtak már az életéről (ma jó megjelenésű, egészséges fiatalember). Mivel akkoriban konfirmációi előkészültre nem jelentkezett, fontosnak tartottam, hogy szóba álljak a szülőkkel. A szü-

lők véleménye lesújtó volt: fiunk nem tud konfirmálni! Az az érvem, hogy a szülő nem különböztetheti meg ilyen módon gyermekeit, – hiszen bátyjai is konfirmáltak, az ikreket elválasztani nem szabad –, meggyőzőnek bizonyult. Magamra vállaltam, mindent megteszek, hogy szégyent ne hozzon a családra – ez volt ugyanis a szülők ellenérve. A csoporttársai is fenntartásokkal fogadták. Októbertől júniusig folyt az iskolai és egyházközségi oktatás. Mi ketten hetente egyszer-kétszer találkoztunk. Egy idő után versenytársa lett a többieknek, a hiperaktív gyermek, akivel az iskolában alig bírtak, megcsendesedett, lehiggadt. Énekhangjában – amiről azelőtt nem tudott – valósággal gyönyörködött, beleolvadt a társaságba.

Közeledve a konfirmáció napjához egyre fokozódott benne a feszültség. Az istentisztelet, a kikérdezés, az úrvacsora alatt magam is féltém a „rövidzárattól”. De váratlanul oldódott a stressz, s a szertartás végére valóságos élmény volt látni őt.

A konfirmációi ebéden, ahová a szülők meghívtak, egy felszabadult, boldog unitárius fiatalemberrel találkoztam, akivel addigi élete, az elvégzett iskolája a családon kívül nem érezte meg a siker örömét. De tovább is figyeltem sorsát. Mesterséget tanult, munkatársai pozitívan ítélték meg.

Ha abban, amit megköszönt, tényleg részem volt, ez számomra öröm. Ezt az örömet szeretném megosztani lelkészársaimmal, pedagógusokkal és az *Unitárius Közlöny* olvasóival is.

Török Elek

Bukaresti tapasztalatok

Történik úgy az ember életében, hogy sokszor elmegy egy-egy fontos dolog mellett anélkül, hogy felfigyelne rá, vagy érdeklődést tanúsítana iránta. Immár a 37. éve annak, hogy a sors engem is, mint talán sok más, Bukarestbe sodort, de a mindennapi munka és elfoglaltság annyira lekötött, hogy nagyon kevés időm maradt magam körül tekinteni, megnézni azt, ami valóban létezik, és amit egy idegen talán jobban ismer, mint én. Így történt a metróval is, mert amikor évente hazajöttem Erdélybe, az ismerősök, rokonok sokszor megkérdezték, hogy na, milyen is az a földalatti, én nem tudtam válaszolni, mert még nem utaztam vele. És ugyanezt mondhatnám a Parlament épületéről is, amelyben a mai napig sem jártam, habár ott már nagyon sok vidéki megfordult, vagy ott van a Petőfi Művelődési Ház, ahova csak akkor látogattam el, amikor a magyar igazolványra volt szükségem.

Az évek során többen kérdeztek a bukaresti magyarságról, azt állítva, hogy talán a legnagyobb magyarlakta város az országban. Megvitattam ezt a kérdést Barabás István volt bolyais osztálytársammal, aki már régóta Bukarestben lakik, és újság-

írói tevékenysége alatt „sokat látott”. Ő tízezer alattra becsüli a bukaresti magyarság lélekszámát. A telefonkönyvben egyszer próbáltam megszámolni a magyar neveket, azonban vagy kétszáz oldal után ráuntam – acélidegzet kell ahhoz! –, habár a pár ezret már jócskán meghaladtam. Az igazság az, hogy nagyon sok a nemzetiségi vegyesházasság, ugyanakkor (sajnos) sokan megtagadják nemzetiségüket.

Az is megtörtént, hogy ismerőseim érdeklődtek a bukaresti unitárius egyházi életéről, én pedig csak azt mondhattam, amit hallomásból tudtam – s hivatkoztam arra, hogy én a ravai unitárius egyházhoz tartozom, és a világon nincsenek szebben szóló harangok, mint a miénk.

De elhatároztam, hogy bukaresti „irányú” ismereteimet bővíteni fogom. Az első utam a magyar/református temetőbe vezetett, mivel az többféle szempontból is érdekelt. Végigjártam talán kétszer is, még a feleségemet is elvittem. Mondhatom, megható volt látnom, kiváltképp ennek a régi részét, a magyar neveket, mert majdnem minden sírkőre odaírták a meghalt személy szülőföldi hovatartozását. Elgondoltam, hogy sodorja el a sors az embert, mert bár születése helye bizonyos értelemben meghatározott, sorsa, „végzete” bárhol beteljesülhet. Szomorú volt látni a több mint százéves, elhagyott és gondozatlan sírokat a megrozsdásodott, romba dőlt kerítések mögött, amelyeket ma már senki sem gondoz – mert nincsenek utódok.

Felkerestem a református egyházat és Zsold Béla megyesi születésű lelkészt, akihez e temető tartozik, és akinek címét egy ott levő alkalmazottól tudtam meg. A tiszteletes úr kedvesen fogadott. Tőle tudtam meg, hogy a temető 1886 óta létezik, ez előtt pedig volt egy másik is, az egykori Királyi Palota mellett, azonban az építkezések miatt az akkori városi tanács a város végére helyezte.

Hosszasan elbeszélgettem a tiszteletes úrral, tőle tudtam meg, hogy Bukarestben magyarok már a 17. században is éltek. Kérdésemre, hogy miért van olyan sok ortodox ide temetve, elmondta, hogy ez a vegyesházasságokkal magyarázható, mivel minden sírhely két generációnak szolgál. Azt is megtudtam, hogy a tiszteletes úr tartja a kapcsolatot az ottani unitáriusokkal is, tehát elkértem a gondnok telefonszámát, minthogy állandó lelkész nincs.

Az unitárius gondnok Vajda Gyula bácsi, egy nagyon szerény, 80 év körüli úr. Nem messze lakik tőlem, így csakhamar fölkerestem. Tájékoztattott arról, hogy a bukaresti unitáriusok csak leánygyházközösségbe szerveződnek, 1970-ben lett újra-

szervezte a gyülekezet, beszolgáló lelkész gondoskodik az istentiszteletekről, a nyilvántartottak száma 39 család, de az adatok szerint a fővárosban talán 106 unitárius család létezne. Istentiszteletet havonta egyszer tartanak a lutheránus-evangélikus templomban, és ő alkalomról alkalomra telefonon mindenkit értesít a pontos dátumról, kezdési időpontról.

Családommal tehát én is részt vettem egy – számunkra első bukaresti unitárius – istentiszteleten. Meghatott az evangélikusok testvéri jóindulata, akik szívesen megengedik, hogy itt összegyűlhessünk. De meghatott a templom szépsége is, na meg az orgona hangja. A lelkem mélyén felsóhajtottam, és szemem könnybe lábadt: csodálom a jóindulatú, magyarszerető embereket, akik segítségüket minden esetben önzetlenül felajánlják.

Ami pedig engem illet, megfogadtam, hogy ezután jobban odafigyelek a körülöttem levő világra, mert nincs boldogabb pillanat, mint amikor idegenben egy földivel találkozunk, megtudjuk róla, hogy ő is unitárius, és együtt valljuk: Egy az Isten!

Demeter András

Kötődések

Az autóbusz ablakából szemlélem a Homoród menti falvak festői világát. Átutazóként is kötődöm ehhez a tájhoz, mert tágabb értelemben szülőföldem. A homoródmenti Jánosfalvi Sándor István másfél százados üzenete jut eszembe: „Hazádnak azon keskeny körét, amelyben születél, igyekezz megismerni és ismertetni.”

Talán az ő sugallatára is íródtak és rendeződtek kötetek a recsenyédi születésű Cseke Péter szociográfiai riportjai *Hazatérő szavak* címmel. Az író-olvasó találkozók által személyes ismerősömnek mondhatom a szerzőt – emlékezetbe vésődő gondolataival így még könnyebben azonosulni tudok: „Az anyaföld a legbölcsebb szülő, mert úgy szabadít fel kötöttségei alól, hogy egy életre érzeteli velünk elszakíthatatlanságunkat. A szülőföld bennünk épül.” Oldalunkra akasztja a vándortarisznyát, de közben vissza-visszahívogat, hogy újból megtölthesse minden földi jóval.

Kötődöm e földrajzi helyhez unitárius vallásomnál fogva is. Táj és nép kapcsolódik össze bennem. Itt a megkonduló harangok messze zúgják e vidék szépségét, lakóinak vendégszeretetét és a hit megtartó erejét.

Ahhoz, hogy valaki otthon érezze magát a szülőföldjén, nem elég csupán az érzelmi kötődés. Korszerű értékseleléttel kell tudatossá tennünk ezt a viszonyulást. A falun maradtak vallomásaként íródtak ezek a sorok: „Magamnak hatalma vagyok, / hitemben bízó emberibb – / Őseim telkén szépíték, / ameddig erőmből telik.”

Csak száz évre visszagondolva is mondhatjuk, hogy jó gazdálkodói voltak a Homoród menti falvaknak. Régi írások közt olvasom: „Szász Péter gazdálkodó, Gyepes sz. 1905. Székely gazdacsaládból ered. Atyja: Mózes, anyja: Demeter Lidia volt. A szülői házban atyja mellett tanult meg gazdálkodni, gazdasága mellett méhészettel is foglalkozik. Tekintélyes polgára a községnek, a gazdakör pénztárosa, egyházpresbiter és községi albiró. Neje: Kádár Julánna, fia: Mózes.”

A felnőtté vált Mózeset 27 éves korában feleségével együtt az iparosodó Szentkeresztbányára sodorta a kenyérkeresés gondja. Állami alkalmazottként éltek életüket, de szülőfalujuktól nem szakadtak

el, hazajártak gazdálkodni. A kihívások emberei voltak. A közösségi életbe is szívvel-lélekkel bekapcsolódtak. Alapító tagjai az unitárius egyházközösségnek. Mózes gondnok, Vilma jegyző volt éveken át. Egyházi munkájuk mozgatóereje Jakab apostol kijelentése: „A hit tettek nélkül halott.” Az egyházközösség mindig számíthatott a segítségükre. A tízéves egyházközösség 2003-ban munkájukat emléklappal jutalmazta.

Városi és homoródfürdői lakásuk nyitva áll a vendégfogadásra. Közismert emberek a vidéken. A rendezvényeken népviseletben jelennek meg – a fűrés-faragás, hímzés, rojtozás, varrás szabadidős elfoglaltságukhoz tartozik. Vilma tagja a városi dalárdának is.

Nyugdíjasként az év hat hónapját Homoródfürdőn töltik, mert méhészként is hasznossá tették magukat ott. Szorgalmas munkájuk mellett a vasárnapot templomlátogatással ünneplik. Szabadidejében mérnök fiuk is gazdálkodik. Városon élő lányuk sem felejtette el a szülőfalut, ahol a 95. évében levő Szász nagymama vigyázza a családi tűzhelyet. Egy élet teljesedett itt ki, mert a jó Isten áldásaként az unokák jelentik a folytatást és a reményt.

Az évek meg repülnek... Nemrég 75. születésnapját ünnepelte Vilma és Mózes. Még fiatalok ők ehhez az „évjárához”.

Egyházközösségünk köszönettel van munkájukért. Tisztelettel és szeretettel egy virágsokronyi gondolattal köszöntjük most őket. A szülőföldhöz való hűségük tükrében születtek ezek a gondolatok, amelyeket Áprily Lajos szavaival zárhatunk legméltóbban:

„Csak akkor leszünk egész emberek, ha nem szakadunk el a természet kimeríthetetlen világától.”

Péter Irma

Tízéves találkozó múzsák és erények hajlékában

E beszámoló azért született, mert a székelykeresztúri Orbán Balázs Unitárius Gimnáziumban 1997 nyarán érettségiző és ballagó XII. T. osztályos diákok tízéves találkozója a már említett „középtanoda”, a mostani Berde Mózes Unitárius Gimnázium jelenkori életében jeles eseménynek számít. Hiszen 1993-ban, 200 évvel azután indulhatott újra Székelykeresztúron az unitárius egyház kebelén a felekezeti oktatás, hogy 1793-ban a homoródalmási zsinat július 10-én jóváhagyta a gimnázium építését „nemes Keresztúrfiszékben, a Székely-Keresztúri unitárius ekkleziában minél hamarabb egy olyan unitárius gymnasium állíttassék fel, melyben az ifjúság avagy csak a rhetorikáig taníttassék...”

Az Unitárius Egyház 1992. december 2–3-án Magyarsároson tartott zsinati főtanácsa elhatározta, hogy az 1993/1994-es tanévtől kezdődően újra indítja az 1948-ban önkényesen bezárított iskolát, így az említett tanévtől kezdődően újjáalakult a Székelykeresztúri Unitárius Gimnázium.

1993 szeptemberében a IX. T. osztályban 31-en kezdtünk, 1997 júniusában 26-an ballagtunk és érettségiztünk.

Az ősi alma mater színes fényképét is megjelenítő meghívó 2007. június 9-ére gyűjtött össze osztályfőnöki órára.

Czire Irma magyar nyelv és irodalom szakos tanárnő – aki közel három éven át volt osztályfőnökünk – egykori magyaróráink indítását felidézve imádsággal vezette be a rendhagyó találkozót, amelyen részt vett Ütő László testnevelés szakos tanár is, aki egy évig volt osztályfőnökünk.

Huszonhárom egybegyűlt, egykori osztálytárs beszámolója alapján írhatom, hogy 18-an országhatárokon belül élünk, 5-en külföldön.

Az „üttörő” unitárius osztályos diákok 2007. június 9-én lelkészek, kántortanítók, képzőművészek, színészek, magánvállalkozók, kereskedelmi alkalmazottak. Kevés kivétellel családot alapítottak, van, aki már több gyermeket is nevel.

A Balázs Ferenc unitárius lelkész-prófétáról május 22-én elnevezett díszteremben gazdagon, ízlésesen terített asztalok mellett egykori tanárainkkal, igazgatóinkkal találkoztunk és beszélgettünk, köztük Fekete János egykori igazgatóval, nyugalmazott történelem szakos és Varró Margit matematikatanárral, a jelenlegi igazgatóval.

Az egymásnak szinte „úrvacsoraosztásos”, felemelő áhítattal adott friss házikenyér ízét nem felejtjük.

Köszönjük Karda Mária Magdolna osztálytársunknak, hogy vállalta a szervezést és a kapcsolattartást.

A csaknem „kivilágos-kivirradtig” tartó vendéglős táncmulatság során sok-sok diákkori derűs eseményt lehetett közel hozni, s csak úgy özönlöttek a kérdések: „Mesélj már, hogy vagytok, mivel telnek napjaitok?”

E tízéves találkozó kapcsán három székelykeresztúri unitárius, már az örökkévalóság hazájába költözött szellem- és lélekóriás emlékének szeretnék tisztelettel adózni, akik szemem láttára dolgoztak-fáradtak a felekezeti oktatás ügyének előmozdításáért.

Az első néhai Báró József unitárius lelkész, tiszteletbeli esperes, aki gyermek- és ifjúkorom rajongásig szeretett, Jézus-arcú pap bácsija volt, aki 1979-ben megkeresztelt, 1992-ben megkonfirmált, és 1997-ben a Protestáns Teológiai Intézet Unitárius Kara I. évfolyamára való felvételizésemet megelőzően ajánlólevelet állított ki. A pap bácsimtól 1996-ban kapott Bibliát használom ma is istentiszteleti és szertartási szolgálataim alkalmával.

A második néhai dr. Molnár István földrajz-néprajz szakos tanár, múzeumalapító, egyházköri felügyelő gondnok, aki a néprajz iránti érdeklődésemet keltette fel. A Magyar Rádió Szülőföldem híres embere című pályázatán a róla írt dolgozattal nyertem könyvjutalmat 1996-ban unitárius osztályosként.

A harmadik néhai Gálfalvi Sándor pedagógia-lélektan szakos tanár (aki a székelykeresztúri gyermekotthonban szüleimmel, Pálffy Erzsébet román-orosz nyelvszakos tanárnővel és Pálffy Ákos biológia szakos

tanár-igazgatóval volt munkatárs), egyházi főgondnok, aki a cserkészmozgalom beindításában is tevékenykedett a T osztályosok körében.

Pihenésük legyen csendes a székelykeresztúri temetőben, emléküek örökké áldott!

Mi pedig, a június 9-i találkozón részt vevő huszonhárom „véndiák”, most még 28 vagy 29 évesekként ifjúsági indulónk soraival gondolunk a 2017-es, 20 éves találkozónkra: „Letűnt az éj, köszönt a nap, / Miénk az élet, dalra hát!”

Pálffy Tamás Szabolcs

*„Elmúlt, mint száz más pillanat,
De mi tudjuk: mégis múlhatatlan,
Mert szívek őrzik, nem szavak.”*

(Nagy László)

tanár-igazgatóval volt munkatárs), egyházi főgondnok, aki a cserkészmozgalom beindításában is tevékenykedett a T osztályosok körében.

Pihenésük legyen csendes a székelykeresztúri temetőben, emléküek örökké áldott!

Mi pedig, a június 9-i találkozón részt vevő huszonhárom „véndiák”, most még 28 vagy 29 évesekként ifjúsági indulónk soraival gondolunk a 2017-es, 20 éves találkozónkra: „Letűnt az éj, köszönt a nap, / Miénk az élet, dalra hát!”

Pálffy Tamás Szabolcs

Harangvillamosítás!

- » elektromágneses húzás,
- » elektronikus vezérlés
- » nincs mozgó alkatrész, kopásmentes
- » többféle programóra (lásd: www.quasi-modo.hu)
- » harang és torony számára a legkíméletesebb mozgás
- » 5 (öt) év teljes GARANCIA

Továbbá: » elektronikus nagyeretű ÉNEKSZÁMKIJELZŐ
» PADFÜTÉS
» ÚJ toronyóra

Érdeklődni:

- DEÁK LÁSZLÓ • Szatmárnémeti • Tel.: 0740-473023 •
- e-mail: deak.laci@yahoo.com, deak@quasi-modo.hu •

A székelykeresztúri egyházkör nőszövetségeinek közgyűlése

A terméshozó nyár első hónapjában, június 9-én a fiatfalvi nőszövetség fogadta a székelykeresztúri egyházkör nőszövetségeinek küldötteit.

Mint ahogy a Nap fényével és melegével életté varázsolja a búzaszemeket, úgy telt meg a mi lelkünk is melegséggel, amikor ismerősökkel találkozhattunk. A köri nőszövetségi közgyűlésen az UNOSZ részéről Szabó Magdolna és Asztalos Klára elnököket köszönthettük. Az összetartozás érzésével 27 nő vett részt a találkozón.

Már a reggeli órában megtapasztalhattuk a helybéli nőszövetségi tagok szeretetét; szívélyes fogadtatásban volt részünk. A vendéglátó nőszövetség nevében Bartha Márta köszöntötte a megjelenteket. Szombatfalvi Anna imája és köszöntő gondolatai összefogásra, derűlátásra buzdította a jelenlévőket.

A köszöntő beszédek után rátértünk az első napirendi pontra, a kör nőszövet-

segeinek beszámolóira. A helyi nőszövetségek évi tevékenységéről szóló beszámolókat hallgatva megállapíthatjuk, hogy a nők szívet-lelket melengető munkát végeznek. Függetlenül attól, hogy némely egyházközségben nem működik szervezett nőegylet, a nők minden szükséges alkalommal aktív szerepet vállalnak az egyházközség munkálataiban. Odafigyelnek a felnövekvő gyermekek értelmi és erkölcsi nevelésére, az idősek gondozására. Időt szakítanak a hagyományörzésre, templomaink, gyülekezeti termeink szépítésére. Ápolják a nőszövetségek közti kapcsolatokat, közös tevékenységeket, kirándulásokat szerveznek.

A beszámolókat után Szabó Magdolna elismerően beszélt az eddig kifejtett munkáról, további kitartó együttműködésre buzdította a nőszövetségek tagjait.

Az évi tevékenységek beszámolóit után az új kör vezetőség megválasztására, va-

lamint az UNOSZ választmányába való jelölésre került sor.

Asztalos Klára a májusban megtartott vezetőképzőről, a médiaképzés lehetőségeiről beszélt. Felkérte a nőszövetségeket a lókodi öregotthon szervezett látogatására és a látogatásról szóló beszámolókat beküldésére a kiadott úrlapokon. Felhívta figyelmünket, hogy a személyi jövedelemadó 2%-ával az UNOSZ-t támogathatjuk.

Közös ünnepi istentiszteleten vettünk részt, a szolgálatot Solymosi Alpár firtosváraljai lelkész végezte. A prédikáció után Bartha Alpár helyi lelkész köszöntötte a közgyűlés tagjait, ezt követően Szombatfalvi József esperes köszöntő- és köszönőbeszéde hangzott el.

A helyi ifjúság ünnepi műsorral tette színesebbé együttlétünket, Gagyi Attila fiatfalvi énekező népdalt énekelt, szavaltatok hangzottak el, fellépett a fúvós zenekar.

A nőszövetségi és az egy időben zajló egyházköri közgyűlés a kultúrotthonban szervezett közebéddel ért véget. A jövőbeni találkozás reményében vettünk búcsút egymástól.

Berei Enikő

Ahol nincs vakáció

A legnagyobb kánikulában – és ebből nincs hiány az idei nyáron – felüdülés belépni a kolozsvári nőszövetség kézimunkakörének műhelyébe, a belvárosi egyházközség alagsori helyiségébe. Télen a központi fűtés teszi barátságossá, nyáron az alagsor mindenkor hűvöst árasztó falai fogadják a belépőt. De nem csak ez az oka annak, hogy szívesen járnak ide az asszonyok.

De akkor még miért?

Megkérdeztem erről a jelenlevőket. Íme a válaszok sokasága: jól érezzük magunkat együtt, szeretet és megértés van közöttünk, nincs pletykálgatás, itt feledjük az otthoni gondokat, az öregség nehézségeit, jó szót, biztatást, vigasztalást kapunk, rendszeres foglalkozásra az időseknek is szükségük van, és ide mindig el lehet jönni, itt összefonódik a kikapcsolódás és a hasznosan eltöltött idő, egymástól lehet tanulni, tanácsot, útbaigazítást kapunk egészségi problémákra vagy például a gyógyteák használatára. Nem utolsósorban az is sokat nyom a latban, hogy ebben a közösségben azonos nyelvet beszélünk és azonos hitet vallunk, ezért mindannyian testvéreknek érezzük magunkat.

Itt mindenki megtalálja a maga helyét: Bálint Éva, Grobois Irén, Kolumbán Ilona, Vajda Zsuzsa, Orbán Piroska, Szöcs Piroska rongyot vágnak, Vernes Ida varrógépen szorgoskodik, Dénes Rózsika, Incze Gizella, Józsa Polixénia otthon vágják a rongyot és küldik be a rongygombolyagokat. A két szövetség-

ken felváltva hárman dolgoznak: Zsakó Erzsébet színes gypjűsznyegyet sző svájci megrendelésre, Sigmond Júlia és Marton Juliska tarka rongysznyegeket szőnek többnyire ugyancsak rendelésre. Moldován Baby még dolgozó nő, csak délután tud bejönni. Kolumbán Emese az adminisztrációs nyilvántartást végzi.

A tea mellé rendszerint kalács vagy keksz is kerül. Néha Vajda Zsuzsa szaval szép verseket, vagy közösen énekelnek ked-

folytatás a 14. oldalon

Asztalos Klára

Ahol nincs vakáció

folytatás a 13. oldalról

velt zsolttárolt, világi énekeket. A legidősebb tag, Wirtz Rózsika néni betöltötte a 96. évét, most is bejött egy kicsit „együtt lenni”. A legfiatalabb a 15 éves Emőke, saját bevallása szerint szeret varrni, és szeretne megtanulni szövőszéken dolgozni.

Beszélgetés közben sokszor emlegetik a „régieket”, akik vagy kiöregedtek vagy már a Házsongárdi temetőben nyugsza-

nak, de akikre hálás szeretettel gondolnak, mint Gergely Mária, Kádár Mária, Nagy Erzsébet, Nyitrai Éva, Ernyő Lili, Poschner Etelka, Mosonyi Ilona, Egri Erzsébet, Derzsi Rózsika. Sajnos hosszú az egykorváltak sora, de amilyen szeretettel rájuk emlékeznek, épp oly nyitottsággal hívnak és várnak új tagokat minden kedden és pénteken de. 10 és 12 között és szerdán du. 3 és 5 között, főleg a „fiatalabb” 60 éveseket, hisz a jelenlegi átlagéletkor 80 év körül mozog.

A kolozsvári nőszövetség tevékenysége azonban nem csak kézimunkázásból áll. Ott van a kis létszámú segélyező csoport Bulbuka Szende vezetésével. Ők cipelik a használt ruhás dobo-

zokat, és osztják szét a ruhaneműt, élelmiszer-csomagokat készítenek az időseknek, gyógyszereket vásárolnak, keresztelői-csomagokat állítanak össze. Már hagyomány, hogy júniusban ők vállalják a Lókodi Öregotthon meglátogatását. Ez alkalommal is tartós élelmiszerekkel megrakódott kisbusszal érkeztek Lókodba.

A szabadkézimunkázók köre, másnéven a „klub” hetente egyszer gyűl össze a kolozsvári nőszövetség székhelyén, a házigazda Szakács Ilona. Ki-ki hozza a maga kézimunkáját, varr-nivalóját. Beszélgetés közben információkat cserélnek. Kávé és sütemény mellett kulturális eseményekről, könyvekről is szó esik, verseket olvasnak fel, olykor besegítenek a kézimunkakörnek, ha például ballagásra nagyobb megrendelést kapnak. Zilahi Zsófia nagy szakértelemmel babákat öltöztet fel saját készítésű torockói népviseletbe, és másokat is megtanít erre. A csoportban családias a hangulat, figyelnek egymásra, közösen mennek kiállításokra, ismerős betegeket látogatnak.

A kolozsvári nőszövetség télen-nyáron megszakitás nélkül minden hónap utolsó csütörtökén tartja havi összejövetelét a belvárosi egyházközség tanácstermében. Péterffy Enikő szervezésében rendszerint közérdekű előadások hangzanak el. A helyi újságban megjelenő hirdetéseknek köszönhetően nem csak unitáriusok vesznek részt az összejöveteleken. Legutóbb meghívottunk Csépi Sándor, a kolozsvári televízió magyar adásának egykori szerkesztője volt, aki a változások utáni újraindulásról elevenítette fel emlékeit, és beszélt az „Áldás, népesség” mozgalomról, amelynek célja az erdélyi magyar lakosság demográfiai mutatóinak javítása érdekében a család szerepének a felértékelése, a gyermekvállalással kapcsolatos szemléletváltás. Az előadó pozitív példákról is beszámolt. Ifjúsági szervezetekkel karöltve Erdély- és Kárpátmedence-szerte számos összejövetelt, tanácskozást szerveznek, igazi megszállottsággal szolgálják megmaradásunk kulcskérdését. A kérdések-feleletek során sok nehézségre is fény derült.

Azoknak a nőszövetségi tagoknak, akik nyári vakáción vannak – tudjuk, a legtöbben nem üdülőhelyeken, hanem nehéz munka árán küzdenek a szeszélyes időjárással a betevő falatért – kívánunk eredményes munkát, jó termést és ősszel reményteljes folytatást a nőszövetségi közösségi életben.

ifjúsági oldal

Közelednek a nagy nyári rendezvények

Színjátészó találkozó

A Dávid Ferenc Ifjúsági Egyletek XI. Színjátészó találkozójának színhelye idén az udvarhelyszéki Székelyderzs (románul: Dârjiu) lesz, időpontja augusztus első hétvégéjére (3-6.) esik. A rendezvény pénteken délután ünnepi felvonulással és megnyitóval kezdődik. Vacsora után a helybeli fiatalok lépnek színpadra, majd egy meghívott színi társulat mintaelőadása következik. Szombat a színelőadások napja lesz, este pedig fellép Berecz András magyarországi népdalénekes és mesemondó. A vasárnapi ünnepi istentisztelet és ebéd után gálaműsor következik eredményhirdetéssel és a bírálóbizottság értékelőjével. Este zenés táncmulatság zárja a rendezvényt. A hazaindulásra többnyire hétfő reggel kerül sor.

A rendezvényre való bejelentkezés határideje július 16-án lejárt. Az időben elküldött Hírlevélben felhívtuk a figyelmet

arra, hogy nemcsak a szereplőknek, hanem a „műélvezőknek” is be kell jelentkezniük! Az elszállásolás igény szerint helyi családoknál vagy sátorban történik. Arra kérjük a részvételre készülőket, hogy lehetőleg válasszák ez utóbbi megoldást, s így hozzanak magukkal sátrat és kellő felszerelést. Amennyiben erre nincs lehetőségük, akkor családoknál kapnak szállást. Az étkezést az ODFIE biztosítja. A részvételi díj a színjátészó csapatok tagjainak 15 lej, a „csak” műélvezőknek 25 lej.

Más tudnivalók: A kiválasztott színdarab bemutatásának időtartama nem haladhatja meg az ötven percet. A tavalyi kiíráshoz hasonlóan azt kérjük, hogy a bejelentkezett csapatok az előadás plakátját már otthon készítsék el, és készen hozzák azt magukkal a rendezvényre. Az egyszemélyes fellépésekre is lehetőséget biztosítunk. (A bemutatandó előadás jellegének függvényében a beiratkozáskor döntjük el, hogy erre verseny-szerűen vagy versenyen kívüli műsorszámként kerülhet sor.)

XXXI. Erdélyi Unitárius Ifjúsági Konferencia

A konferencia időszaka augusztus 16–19., helyszíne a Nyikó menti Siménfalva. Idei csúcsműsorunk témája az egyleti évre kiválasztott téma, vagyis a béke. A csütörtökön 19 órától kezdődő nyitó istentisztelet és köszöntő beszédek után Siménfalva sajátosságainak ismertetése, majd a helybeli ifjúsági egylet műsora és egy másik közművelődési előadás következik. Péntek délelőtt az áhítatot a témával kapcsolatos előadások követik, majd kerekasztal-beszélgetés keretében bontjuk részleteire a központi témát. (A kerekasztal témája: a különböző erdélyi nemzeti közösségek egymás mellett élése.) A délutáni szabadidős program keretében kézműves foglalkozásokat, filmklubot, sporttevékenységeket ajánlunk, majd a napot koncerttel és tábortűzzel zárjuk. A szombat délelőtti áhítat után további előadásokat hallgathatunk, melyet egy újabb kerekasztal-beszélgetés követ (a felekezeti viszonyok és együttműködés témájában). Ebéd után a szokásos vetélkedőre, majd esti áhítatra kerül sor. Éjszaka a Role együttes koncertezik. A vasárnapi záró-istentisztelet után kopjafa-avatás, ebéd és oklevél-kiosztás zárja a rendezvényt.

Annak érdekében, hogy az idei csúcsműsorunk lezajlása is rendben és méltóságteljesen történjen, arra kérünk, csak olyan fiataloknak ajánljátok a részvételt, akik viselkedéséért helyi egyezetvezetőkként felelősséget tudtok vállalni. A részvételi feltételeket megszegő, rendetlenkedő konferenciázók eltávolításáról kénytelenek leszünk gondoskodni. A hatékonyabb tervezhetőség érdekében a részvételre készülőktől augusztus 6-i

határidővel bejelentkező levelet kérünk. Az ODFIE székhelyi címére küldendő bejelentkező levélnek a résztvevők neve mellett azt is tartalmaznia kell, hogy hányan alszanak majd sátorban, illetve hányan igényelnek szállást helybeli családoknál.

A részvételi díj személyenként a három napra összesen 20 lej. Az útiköltséget ez alkalommal is próbáljátok meg egyházközségek támogatásából vagy más forrásokból fedezni. Aból a célból, hogy pénzühiány miatt egyetlen „oda való” fiatal részvétele se hiúsuljon meg, az ODFIE költségvetéséből szükség szerint kb. 20–30 rászoruló ifjú részvételi díját tudjuk részben vagy teljesen fedezni. A személyenkénti kéréseket rövid, de megfelelő indoklással, a bejelentkezéssel együtt kérjük elküldeni (szintén augusztus 6-ig).

Táborozó július

A Közlöny e havi számának szerkesztése közben zajlanak az Erdélyi Unitárius Egyház és az ODFIE közös szervezésében az unitárius ifjúsági táborok. Július 2–8. között Homoródalmáson és Lókodban (ez utóbbi angol nyelvű tábor), majd július 16–22. között Székelyderzsben és Lókodban táboroznak az unitárius gyermekek. A gyermek- és ifjúsági szóróanyag-tábor szintén július 16–22. között kerül megszervezésre Várfalván. A fiatal művészek második találkozására július 9–12. között Lókodban gyűlnek össze a résztvevők.

Következő lapszámunkban visszatérünk a fenti táborok beszámolóival.

Sándor Krisztina

Képzelt riport... kicsit másképp

Újra fölcsendülhetek az LGT együttes *Képzelt riport egy amerikai popfesztiválról* című, Déry Tibor kisregény-adaptációjából született musicaljének közismert dalai Kolozsváron, a János Zsigmond Unitárius Kollégium udvarán szerdán este. Az öthónapos kemény munkát követően a színjátszó kör fiataljai felelevenítették a hippi korszak hangulatát, valamint felhívták a figyelmet a popfesztiválra összegyűlt közel háromszázezer fiatal fenyegető számtalan veszélyre, ami napjaink fiatal generációját sem kíméli.

Az Amerikába emigrált Eszter (Szakács Brenda Leila) és József (Fóris-Ferencci Gábor) szerelme elveszni látszik ebben a kábítószerek és alkohol által irányított tudattalan állapot világában. Eszter keresése ezért válik reménytelenné, de a szerelmes József mégis keresi, nem törődve bele abba, hogy felesége megszökött tőle egy gondtalanabb élet reményében. A magyar fiatalok egymásra találása, a zsidó Eszter családjának kivég-

zése, Ábrahám és Izsák bibliai története és Mick Jagger alakjának képei villannak fel, miközben egy 18 éves fiatal srác koncert közben való meggyilkolásának eseményei is körvonalazódnak látszanak.

Az élő zene, eredeti woodstocki képek bemutatása, a diákok által a közönség felé közvetített személyes üzenet, és maga a rendezés is újdonság volt, miközben a darab egy nagyon régi problémára hívja fel a figyelmet: a tizenéveseket a kábítószerek, alkohol és elzúllás veszélye fenyegeti. Hogy hogyan akadályozhatnánk meg ezt a folyamatot, arra nem kapunk választ, de talán az a néhány ember, aki átérezte az akkori történéseket, gazdagabban halad tovább az úton, mert „beleköstölhatott” egy olyan világba, amit nem fog ugyan soha a magáénak vallani, de most mégis egy rövid ideig annak szerves részévé válhatott. De nem csak a szereplők (Orosz Klára, Okos Gergő, Gáti Anita, Péterfi Dénes, Kiss Péter Lóránd, Deák Anna, Márton Csaba Botond, Kerekes Éva, Szat-

mári Sándor, Fülöp Zoltán, Józsa Júlia, Becze Csilla, Fülöp Emese, Pál András), hanem a szalmabálakon ülő közönség szívét is megdobogtatták az LGT *Valaki mondja meg, Hogyan mondjam el neked és Ringasd el magad* ismert dallamai.

Az élő zenéről szintén a kollégium diákjai (Ádámossy Gábor, Balogh Róbert, Deák Anna, Farkas Ernő, Józsa István Örs és Török Ferenc) gondoskodtak, mint ahogyan a díszleteket is ők építették fel egy „kis Woodstockot” varázsolva a kollégium udvarára.

Aki most nem tudott eljönni, és kicsit hippivé válni, az szeptemberben még megteheti, amikor a musicalt ismét előadják Kolozsváron.

D. E.

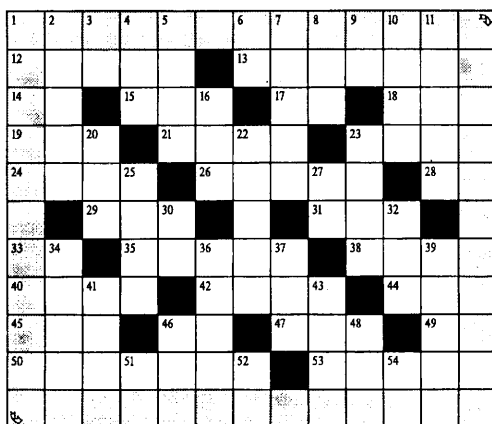
(forrás: Szabadság)

A János Zsigmond Unitárius Kollégium színjátszó köre a fenti előadást bemutatja Székelyderzsben, a XI. Színjátszó találkozó keretében, augusztus 5-én, vasárnap este 21 órától.

Lapszámunk szerzői: **Beder Tibor** ny. főtanfelügyelő (Csíkszereda), **Berei Enikő** tanítónő és pszichológus, tiszteletes asszony (Kissolymos), **Demeter András** mérnök (Bukarest – Rava), **Kocsis Tünde** egyetemi hallgató (Marosvásárhely), **Krizbai Béla** lelkész, a Kulturális és Egyháziügyi Minisztérium Kisebbségi Ügyosztályának igazgatója (Bukarest), **Lőrincz Izabella** diák (Korond), **Paskucz-Szathmáry Viola** építőmérnök, EUE műszaki előadó (Kolozsvár), **Pálffy Tamás Szabolcs** lelkész (Maroszentgyörgy), **Péter Irma** ny. tisztviselő (Szentegyháza), **Szabó László**, az UnitárCoop Alapítvány elnöke (Marosvásárhely), **Tódor Csaba** lelkész (Homoródszentpál), **Török Elek** lelkész (Nyárádgálfalva)

Közmondások

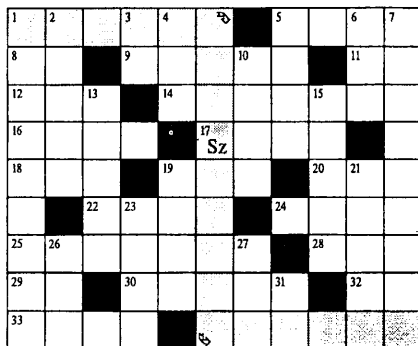
Vízszintes: 1. Magyar közmondás. 12. Férfinév. 13. Fodor Sándor törpéje. 14. A végén kezd! 15. Lyuk a jégen. 17. Magatok. 18. Ébred. 19. Katedrális. 21. Papagájnev. 23. Becézett Sebestyén. 24. Búzát vág. 26. Nem jó. 28. Ugyanaz, röviden. 29. Idegen szavakban jelentése: föld. 31. Talál. 33. Hidrogén és kálium vegyjele. 35. Szaporításra megmaradt egyetlen példány. 38. Hitványló. 40. Lovas nép volt. 42. Arab uralkodó. 44. Magot hint. 45. Kenyeret szel. 46. Határrag. 47. Norvég, olasz és spanyol autójel. 49. Aszszonynévképző. 50. Hernyó módra halad. 53. Winnetou népe.

Függőleges: 1. Magyar közmondás. 2. Férfinév. 3. Zenit két széle! 4. Nóta. 5. Ájul. 6. Zirc határai! 7. Késő délután megy iskolába. 8. 1002 római számmal. 9. Spanyol és portugál autójel. 10. Sportszer márka. 11. ... lovagjai, Riccardo Zandonai operája. 16. Éveink száma. 20. Növény lesz belőle. 22. Támadás. 23. Falba verik. 25. A tea hatóanyaga. 27. Sálvégek! 30. Francia arany. 32. Tolsztoj személyneve. 34. Becézett Klára. 36. Megvéd. 37. Fenyőpálinka. 39. Úz ..., Nyíró hőse. 41. Köcsögtartó fa. 43. Keleti pénzegység. 46. Se ..., se büze (szólás). 48. A máj váladéka. 51. Saját kezűleg, röviden. 52. Nedv. 54. Indulatszó.

Ovidius gondolata (II.)

Vízszintes: 1. A költő gondolata. 5. Bolondság. 8. Német és svéd autójel. 9. Van helye neki is. 11. Szintén ne. 12. Lószerszám. 14. Gyermeket kádban mosdat. 16. Nemes ital. 17. Kenyeret vágó. 18. Thai-földi folyó. 19. Irodai kapocs. 20. Sport trikó. 22. Szénapadlás. 24. Ebédet készít. 25. Gyergyói nagyközség lakója. 28. Református, röviden. 29. Tova. 30. Marco Polo is ez volt. 32. Igavonó állat. 33. Látószerv.

Függőleges: 1. Tiszteletbeli, latinul. 2. Idegbetegség. 3. Magad. 4. Benzin márka. 5. Darál. 6. Az egyik évszak. 7. Az egyik fajta rágószerv. 10. Medália. 13. Egytagú algebrai kifejezés. 15. Vírus okozta hólyagos bőrküütés. 19. Cseh énekes (Karel). 21. Ennél előbbre, két szó. 23. Te ..., hálaadó mise. 26. Délnémet folyócska. 27. Szavak zsolija. 31. Költői indulatszó.

A rejtvényeket Forrai Tibor készítette

A rejtvény-megfejtések beküldési határideje: **szeptember 5-e**. Csak azok vehetnek részt a könyvnyeremény-sorsoláson, akik mindkét rejtvény helyes megfejtését eljuttatják szerkesztőségünkbe. A nyertes nevét szeptemberi lapszámunkban közöljük.

Májusi rejtvényeink megfejtése: *Kimarados székelly*: Igazad van, asszony. Inkább visszafekszem; *József Attila*: A csodaszarvas, A szív és a szem, Sacrilegium, Mégis elveszem.

Könyvjutalmat nyert **Keresztesi Ida** marosvásárhelyi olvasónk. Gratulálunk!

Unitárius Közlöny

ISSN 1220-8418

Kiadja
az Erdélyi Unitárius Egyház
Kolozsvár
Alapítási év: 1888
Új sorozat (1990-től)

Szerkesztőbizottság:
dr. Rezi Elek főszerkesztő
Jakabffy Tamás szerkesztő

Munkatársak:
Győrő Dávid
Asztalos Klára (Nők Világa)
Sándor Krisztina (Ifjúsági Oldal)

Szedés: **Rezi Éva**
Tördelés: **Ruzsa István**
Korrektor/olvasószerkesztő:
Kürti Miklós

Készült a kolozsvári
Heltai Gáspár
Unitárius Nyomdában.

A szerkesztőség postacíme:
400105 Cluj,
B-dul 21 Decembrie 1989 nr. 9.
tel./fax: (0)264-593236, -595927
e-mail:
tamas.jakabffy@unitarius.com

A lapszám megjeleníthető
az Erdélyi Unitárius Egyház
központi honlapján:
www.unitarius.com

Lapterjesztés és adminisztráció:
Szabó Zoltán
A lapok kiszállításával
kapcsolatos felvilágosítás:
Verbum Egyesület,
Simon Ferenc, tel: 0264-596478

A kéziratok szerkesztőségbe
érkezésének határideje:
minden hónap 5-e.
15 napnál régebbi eseményről szóló
olvasói tudósításokat
nem teszünk közzé.
Kéziratokat nem őrzünk meg,
és nem küldünk vissza.
Közlésre szánt fényképeket
kérésre visszaküldünk.
A lapban közölt írások
nem tükrözik feltétlenül
a szerkesztőség nézetét.

A lapszám megjelenését
a Communitas Alapítvány
támogatta.